

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologických věd

DIPLOMOVÁ PRÁCE

HISTORIE FARNÍHO SBORU ČESKOBRASTRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ V JABLŮNCE V 18.–20. STOLETÍ

Vedoucí práce: doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Autor práce: Martin Tomešek

Studijní obor: Učitelství pro střední školy

Ročník: II.

České Budějovice 2014

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

26. března 2014

Martin Tomešek

Děkuji své manželce, dětem, a přátelům
za povzbuzování, podporu i skvělou pomoc.

Děkuji doc. ThDr. Rudolfu Svobodovi, Th.D.,
za odborné vedení mé práce, konzultace i cenné rady.

Děkuji knihovnici a kronikářce v Jablůnce, paní Janě Brinčkové
a Mgr. Zdeňku Pomklovi, zástupci ředitele, ze Státního okresního archivu
ve Vsetíně za obstarání a poskytnutí vhodných literárních zdrojů k této práci.

Obsah

Úvod	6
1. Náboženské poměry na Valašsku	7
1. 1. Jablůnka – vznik a název obce	7
1. 2. Situace po Bílé hoře	8
1. 3. Protireformační hnutí valašských evangelíků v 18. stol.	10
1. 4. Falešný toleranční patent a zesílená protireformace	11
1. 5. Josef II. a doba osvícenství – Toleranční patent	14
2. Od tolerančního patentu k filiálce Vsetínského horního sboru	23
2. 1. Evangelíci se přihlašují ke své víře	23
2. 2. Protestantký patent	25
2. 3. Vznik konfesijní školy	25
2. 4. Transformace školy konfesijní na obecnou	29
2. 5. Duchovní Jan Drobný – příchod ze Vsetína do Jablůnky a počátek činnosti	35
3. Jablůnka – samostatný evangelický sbor	39
3. 1. Požár obce v r. 1903	39
3. 2. Obnova chrámu	41
3. 3. Jablůnečtí evangelíci se stávají samostatným farním sborem	43
3. 4. Vznik Českobratrské církve evangelické.....	45
3. 5. Duchovní Josef Ondruch: 1934–1945	49
3. 6. Duchovní Bohumír Popelář: 1945–1961	55
3. 7. Modlitební skupinky – od vzniku po současnost	58
3. 8. Zápas o zachování samostatného sboru: 1961–1967	61
3. 9. Duchovní Miroslav Janeba: 1967–2006	63
3. 10. Charismatické hnutí v Jablůnce	65
3. 11. Stavební úsilí sboru po II. světové válce	69
3. 12. Současnost a výhled do budoucnosti	73

Závěr	76
Příloha: fotografie budov	78
Literatura, prameny a internetové zdroje	81
Abstrakt	86
Abstract	87

Úvod

Cíl předložené diplomové práce je prozkoumání historie Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Jablůnce v 18.–20. stol. K tomu účelu bylo čerpáno ze specializované literatury, archivních pramenů a pamětníků konkrétních událostí.

Z odborných publikací se jednalo zejména o tyto: František Bednář: Zápas moravských evangelíků o náboženskou svobodu v letech 1777–1781, kolektiv autorů: Evangelíci v rané toleranční době v Čechách a na Moravě 1. a v neposlední řadě také Blahoslav Burian Toleranční kazatelé na Valašsku (1781–1861).

K zodpovědnému přístupu k tématu bylo ovšem zapotřebí jít i do pramenů, které nebyly dosud vydány tiskem. Jednalo se konkrétně o tato místa: archivní fondy Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Jablůnce, archivní fondy Státního okresního archivu Vsetín ve Vsetíně, a archivní fondy Farního sboru Českobratrské církve evangelické ve Vsetíně – Horním sboru.

K získaným informacím jsem přistupoval kriticky, neboť vždy je třeba počítat se subjektivním pohledem autora. Kde to bylo možné, tam jsem ověřil informace z dalších zdrojů. Při zpracovávání jsem použil metody přímou, synchronní a komparativní.

Získané a prozkoumané zdroje pomohly určit celkovou strukturu práce. Dílo je rozděleno na úvod, tři kapitoly, které v časovém sledu zpracovávají dobu od 18. do 20. stol., a závěr.

V první kapitole se zaměřuji na náboženské poměry na Valašsku v době po Bílé hoře, zejména na období předtoleranční a toleranční.

Druhá kapitola popisuje formaci jablůneckých evangelíků v 19. stol., kdy spadali pod vsetínský evangelický sbor, a rovněž je zde podrobná zmínka o jablůnecké konfesijní škole.

Třetí kapitola předkládá události jako požár obce, vznik samostatného farního sboru v Jablůnce a popisuje duchovní představitele 20. stol. Rovněž jsou zde vloženy zmínky o specifických duchovních proudech, jež ovlivnily sbor, jako např. modlitební skupinky či charismatické hnutí.

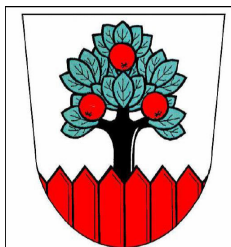
1. Náboženské poměry na Valašsku

1. 1. Jablůnka – vznik a název obce

Jablůnka. Toto poetické slovo evokující mladý stromek; pestré, sytě zelené lístky, a také z toho pocházející zralé, chutné a šťavnaté plody. Jablůnka, to je však i stejnojmenná obec ležící uprostřed valašských hor a mající v sobě nejen to pěkné a krásné, ale i to bolavé a těžké...¹

První písemný záznam o Jablůnce je z „24. července roku 1505. Tehdy byla do Moravských zemských desek zapsána koupě vsetínského panství (stará tři roky). Prodávajícím byl Petr ze sv. Jiří a Pezinku a kupujícími byli bratři z Kunštátu.“²

Název obce je odvozen nejpravděpodobněji od slova jabloň, jakožto jeho deminutivum. Stromy, jabloně, dle tradice lemovaly cestu vedoucí ze Vsetína do Valašského Meziříčí. Podle nejstarších pramenů je název obce dochován v těchto modifikacích: „Yablunka (1505), ves Jablunka (1535), po jablunecký stav (1613), Jablenkow, Jablonka (1670), Jablunka (1718, 1751), Jablunka, Gablunka (1846), Jablunka (1879), Jablůnka (1924).“³

Znak obce⁴

Jiná verze vzniku názvu obce předpokládá, že název obce je odvozen z latinského slova gabellum = clo; protože se právě v těchto místech nacházela

¹ Srov.: MALIŇÁK, J. *Zlínský kraj: města a obce zlínského kraje*, s. 230.

² FILIPOVÁ, M. et BRINČEKOVÁ, J. *500 let od založení obce Jablůnka 1505–2005*, s. 8.

³ NEKUDA, V. et al. *Okres Vsetín: Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko*, s. 730.

⁴ Obecní úřad v Jablůnce [online]. Dostupné na WWW: <http://jablunka.cz/?page_id=152> [cit. 26. února 2014]

dřevěná celní strážní věž. A byly to právě strážné věže, které poskytovaly poutníkům tolik potřebné útočiště jak před zbojníky, tak před nepřízní počasí.⁵

Obec Jablůnka se nachází na Valašsku v okrese Vsetín; od tohoto města leží 7 km⁶ na severoseverozápad. Vesnici protíná silnice I/57 vedoucí z Polska přes Opavu na Slovensko a železniční trať ze Vsetína do Valašského Meziříčí.

Jablůnka je položena v rovině na říčních náplavách Vsetínské Bečvy a z části na svazích vybíhajících na západní okraje Vsetínských vrchů. Rozkládá se na rozloze 821 hektarů a patří k menším obcím okresu. Nadmořská výška ve střední části obce je 325 m. n. m. Sousední obce jsou následující: Bystřička, Pržno, Růžďka, Ratiboř a okresní město Vsetín. Jablůnka byla dříve střediskovou obcí; nyní je spíše průmyslově zemědělskou s příměstským vzhledem.⁷

Dle elektronických záznamů Obecního úřadu v Jablůnce má v současné době „*obec Jablůnka přibližně 2000 obyvatel a okolo 620 domů, které slouží jak k bydlení, tak i provozování podnikatelské činnosti.*“⁸

1. 2. Náboženská situace po Bílé hoře

V souvislosti s užší historií Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Jablůnce (FS ČCE v Jablůnce) je z dějinného hlediska důležitá doba okolo vydání Tolerančního patentu, resp. i doba, která této události předcházela, tedy čas po Bílé hoře.

Česká reformace se na rozdíl od německé nemohla po třicetileté válce šířit dále v zemi a evangeličtí kněží byli nuceni buď uprchnout pryč nebo přijmout římskokatolickou víru. Na farnosti byli dosazováni katoličtí kněží.

V následujícím období by se mohlo zdát, že během nastupující protireformace budou postupně ohniska evangelické víry vymýcena. Avšak nebylo tomu tak. Mnozí evangelíci svou víru i nadále ve svých domácnostech předávali dalším

⁵ Srov.: FILIPOVÁ, M. et BRINČEKOVÁ, J. *500 let od založení obce Jablůnka 1505–2005*, s. 6.

⁶ Střední vzdálenost; Ø vzdálenosti po staré silniční cestě (6 km) a nové silniční cestě (8 km).

⁷ Srov.: Obecní úřad v Jablůnce [online]. Dostupné na WWW: <http://jablunka.cz/?page_id=152> [cit. 26. února 2014]

⁸ Obecní úřad v Jablůnce [online]. Dostupné na WWW: <http://jablunka.cz/?page_id=152> [cit. 26. února 2014]

a dalším generacím. Raději umírali bez oficiálního církevního rozloučení, tzv. oslím pohřbem⁹, než aby přestoupili a měli řádný církevní pohřeb.

Přes všechny protireformační snahy se vrchnosti nedařilo přesvědčit lid na římskokatolickou víru. Navzdory mnohdy nelítostnému pronásledování se i nadále lid tajně scházel k tajným bohoslužbám na odlehlých místech v lesích, skalách i jeskyních.^{10 11}

Za celou dobu rekatolizace na našem území se vždy s větší či menší měrou snažili protestanti rozličnými žádostmi na nejvyšších místech o dosažení náboženské svobody. Většinou jim však bylo odpovídáno jen perzekucí ze strany úřadů, v lepším případě pak dočasným zmírněním pronásledování. Protestanti však nebyli nikdy v jádru zlomeni, a tak ve svém úsilí o dosažení náboženské svobody neochabovali. Toho si byla dobře vědoma i katolická strana. A proto hledala stále nové a nové metody a způsoby, jak kacířství ze země vymýtit.¹²

Na druhou stranu je ovšem nutno s podivem konstatovat, jak velikou oblast museli spravovat jednotliví katoličtí duchovní. V rámci této práce uvádím příklad právě z Valašska: „*v první polovině 18. stol. duchovní správu celého Rožnovska vedl jediný farář s kaplanem v Rožnově, na Vsacku že byly akorát dva farní kostely, na Vsetíně a v Pržně, že jen tato farní místa měla bídne jednotřídní školy s dobrovolnou docházkou...*“¹³ Je zcela zřejmé, že při takto velkém rozsahu pracovních povinností nebylo možno ani při nejlepší vůli dosahovat ideálních výsledků v péči o křesťanskou víru lidu.

Obyvatelstvo bylo touto situací neblaze postiženo. Po lopotné celodenní práci toužil lid po duchovní posile, která by jej pozvedala z každodenních starostí. Bylo nad lidské síly tehdejších katolických duchovních i misionářů vše uspokojivě v této duchovní rovině obstarat, a tak se lid staral o svůj náboženský i mravní život sám. Docházelo tak k ztrátě tradičních souvislostí a hodnot, lid upadal do pověřčivosti i mravního úpadku.

⁹ Tzn. pochování někde na mezi.

¹⁰ Srov.: FILIPOVÁ, M. et BRINČEKOVÁ, J. *500 let od založení obce Jablůnka 1505–2005*, s. 21.

¹¹ Srov.: OTTER, J. – VESELÝ, J. *První sjednocená církev v srdci Evropy*, s. 39–40.

¹² Srov.: KOL. AUTORŮ. *Evangelíci v rané toleranční době v Čechách a na Moravě 1.*, s. 13–21.

1. 3. Protireformační hnutí valašských evangelíků v 18. stol.

I přes neutěšenou duchovní situaci valašského kraje v tomto dějinném období, lze doložit, že evangelická víra zůstávala u mnohých pravá a živá. V domě měla každá rodina svoji Bibli, kancionál i modlitební knihu, které bezpečně ukrývaly před slídivými misionáři. Snad v každé dědině Valašska byla rodina, u které se evangelíci scházeli, aby naslouchali slovům Písma, které bývalo odborně vykládáno. Toto scházení se k pobožnostem nebylo bez nebezpečí. Bylo třeba jisté bdělosti, jelikož když bylo takové setkávání objeveno, byly náboženské knihy likvidovány a svolavatelé podrobováni výslechům před úřady. Prostý lid, aby neupadal do pověr, si rád povolával vykladače Písma a kazatele ze Slovenska, aby nejen sloužili bohoslužbou slova, ale i stolu. Četnost návštěv slovenských pastýřů lid neuspokojovala. A proto sami putovali do evangelických chrámů na Slovensko, kam bylo možno cestu lehce zdůvodnit, protože tam vedly obchodní stezky. Další volbou bylo Slezsko, kde byla evangelíkům zaručena jistá náboženská svoboda v Těšíně v chrámu milosti.¹⁴

Cestovat ale např. právě do chrámu milosti v Těšíně nebylo žádnou samozřejmostí. Nikdy nebyla jistota, kdo patří k jaké straně. Často se stávalo, že i blízcí známí se až zde poznali jako souvěrci. Dokladem toho je i následující událost: „*Jistí manželé z Jasénky se k svému překvapení shledali v „chrámu milosti“, kam oba putovali, aby jeden o druhém nevěděl.*“¹⁵

Bohoslužebné setkání v Těšíně mělo ještě jeden důležitý význam, a to, že zde byla možnost nákupu „zakázané literatury“¹⁶. Tento knižní trh byl zásobován zejména českými emigranty z Berlína, Žitavy, Lipska a odjinud. Po návratu domů pak disponovali Valaši dostatkem „vhodných“ knih.

Je zřejmé, že tyto ilegální návštěvy bohoslužeb nezůstávaly bez povšimnutí církevních úřadů. Misionáři bedlivě pátrali po zakázaných knihách, při podezření

¹³ ROUS, J. *Valaši v boji za svobodu*, s. 23.

¹⁴ Srov.: ROUS, J. *Valaši v boji za svobodu*, s. 24.

¹⁵ ROUS, J. *Valaši v boji za svobodu*, s. 25.

¹⁶ Tzv. Index librorum prohibitorum.

prohledávali každý kout chalupy – od střechy až do sklepení – a zjišťovali, kdo požívá v pátek maso a zda řádně chodí do kostela.¹⁷

*„Za 40letého působení (1731–1770) kroměřížských a hradištských misionářů jezuitů bylo pobráno na Vsacku a Meziříčsku 545 knih, které ovšem byly zničeny.“*¹⁸ Objektivně vzato, přes urputnou snahu misionářů celkový je počet nalezených knih jen zlomkem toho, co se tehdy ve skutečnosti nacházelo ve valašských staveních. Dodnes mnoho rodin na Valašsku opatruje z té doby Bibli, starý kancionál či modlitební knihu po předcích.

1. 4. Falešný toleranční patent a zesílená protireformace

Ač se katoličtí duchovní zodpovědně snažili „kacířstvo“ vymýt, stále dobře kvetlo a po desetiletí se šířilo se mezi lidem. Bylo to dáno jednak slabou církevní personální obsazeností valašské oblasti a jednak samotnou houževnatostí, s jakou byli schopni tajní evangelíci předávat svou víru po předcích dalším generacím.

V takové situaci bylo již nad lidské síly s tímto stavem pohnout, a tak se exjezuité Jan Kořistka, Petr Jiříček a kněz Petr Sašina spolu domluvili a lstivě vymysleli falešný toleranční patent, aby zmapovali počet tajných evangelíků a učinili jim přítrž. Netušili však, jaké následky bude mít toto jejich jednání...

V dubnu r. 1777 nastoupila tato trojice misionářů na svou misijní cestu po Valašsku a slavnostně oznamovali lidu, že je vyhlášena náboženská svoboda a že tudíž nikomu nic nebrání, aby se přihlásil v upřímnosti srdce ke své víře.

Ze začátku budilo toto jejich jednání podezření. Po všech útrapách, kterými protestantský lid v minulých desetiletích prošel, se nezdálo pravděpodobné tak lehké dosažení kýženého cíle. Avšak falešný patent, kterým se prokazovali, vypadal věrohodně, a poněvadž mnohý prostý člověk nedovedl ani číst, brzy se rozplynuly pochybnosti. Zvláště pak, když *„ukázali shromážděnému lidu pergamenovou listinu s pečeti, o níž prohlašovali, že je to toleranční patent a pečeť*

¹⁷ Srov.: ROUS, J. *Valaši v boji za svobodu*, s. 25.

¹⁸ ROUS, J. *Valaši v boji za svobodu*, s. 26.

že je císařovna,“¹⁹ nakonec na dotyčné pouti na Hostýně nikdo o důvěryhodnosti dokumentu nezapochyboval.^{20 21}

Důsledek jednání Kořistky, Jiříčka a Sašiny byl dalekosáhlý. To, čeho se falešným tolerančním patentem jistotně dosáhlo, bylo pouze to, že „*hnutí dotud tajné a roztříštěné, dostalo jednotný ráz a pevnější organizační formu.*“²² Po tomto odhalení tajných evangelíků se protestantští vůdcové začali scházet prakticky veřejně, aby se společně radili, jak dále usilovat o svobodu své víry. Z jedné takové porady v červnu 1777 v Ratiboři bylo ustanoveno, že budou vysláni poslové k císaři Josefovi do Vídně. Toto setkání bylo však prozrazeno a proti evangelickým vůdcům bylo zavedeno vyšetřování. Ukázalo se však, že počet zainteresovaných je natolik veliký, že ani hradištské (Uherské Hradiště) vězení nemělo potřebnou kapacitu, aby se tam všichni „kacíři“ vešli.²³

Od dubna do června 1777, kdy byl tento falešný toleranční patent vyhlášen, se na Valašsku a v přilehlém okolí hlásilo k evangelické víře více než 70 obcí. Sami jablůnečtí evangelíci byli mezi prvními.²⁴ Dokonce se přihlásili i portáši, a to jmenovitě z obcí Jablůnka, Janová, Ratiboř, Růžďka a Vsetín.²⁵

Jablůneckým portášem v té době byl Josef Kuropata, který se v r. 1780 „vznamenal“ tím, že se mu „nepodařilo“ zatknout na Valašsko tajně povoláného kazatele, který zde konal několikéré služby Boží. Dle historických záznamů právě v čase, kdy Kuropata obdržel rozkaz k tomu, aby zajal kazatele, byla jeho rodina sama na těchto bohoslužbách...²⁶

V rámci protestantského odboje zasazeného do jablůnecké obce budiž vzpomenu také na tyto evangelíky: Jan Hruška, rychtář, a Jan Tkadleček²⁷, kteří se ujali funkce valašských vůdců. (Janu Hruškovi bylo později pro jeho evangelickou víru vše zabaveno a byl nucen odejít do Slezska, do Gutů [nedaleko Českého

¹⁹ KOL. AUTORŮ. *Evangelíci v rané toleranční době v Čechách a na Moravě 1.*, s. 21.

²⁰ Srov.: ibidem.

²¹ Srov.: BEDNÁŘ, F. *Zápas moravských evangelíků o náboženskou svobodu v letech 1777–1781*, s. 45–46.

²² BURIAN, B. *Toleranční kazatelé na Valašsku (1781–1861)*, s. 16.

²³ Srov.: BURIAN, B. *Toleranční kazatelé na Valašsku (1781–1861)*, s. 16.

²⁴ Srov.: KOL. AUTORŮ. *Evangelíci v rané toleranční době v Čechách a na Moravě 1.*, s. 21.

²⁵ Srov.: BEDNÁŘ, F. *Zápas moravských evangelíků o náboženskou svobodu v letech 1777–1781*, s. 52.

²⁶ Srov.: ROUS, J. *Valaši v boji za svobodu*, s. 38.

²⁷ ROUS, J. *Valaši v boji za svobodu*, s. 29.

Těšína]. V Gutech pak Hruška poskytoval ubytování poutníkům ze svého rodiště, když cestovali do chrámu milosti v Těšíně.^{28 29)}

K výčtu jablůneckých pak patří i důležitý představitel tajných evangelíků Josef Rosenzweig, rodák ze Vsetína, povoláním kovář. Po krátký čas se rovněž zdržoval ve zdejší obci; při výslechu 18. června 1777 se zmínil, že je v Jablůnce pouze sedm neděl. I když jeho poměrně dlouhý výslech může budít zdání, že mnohé prozradil, ve skutečnosti tomu tak nebylo; řekl vyšetřovatelům pouze jména představitelů, kteří už byli stejně zatčeni, či popsal události, o kterých už oni sami dávno dobře věděli. Novými informacemi z tohoto výslechu byly údaje o tom, že evangelíci mají kontakty nejen s Těšínskem a Slovenskem, nýbrž i Pruskem a že odhadovaný počet kacířů je mnohem vyšší, než si oficiální statistiky vůbec dovedly představit.³⁰ Po výslechu byl Josef Rosenzweig odeslán do vězení.³¹

Po falešném tolerančním patentu nabýval odboj valašských evangelíků na síle. Nejznámější událostí Valašského kraje je masakr, který se stal po velkém bohoslužebném shromáždění na svátek sv. Trojice v Růžďce, kdy bylo 9. června 1777 vysláno k učinění pořádku do tamní obce vojsko; což se však zvrhlo ze strany vojáků v surovost, kdy byli zastřeleni či smrtelně raněni tři muži a jedna těhotná žena.^{32 33}

Důležitým počinem ve snaze o svobodné vyznání bylo sestavení petice za náboženskou svobodu, která byla sepsána občany „dolních vesnic“, tím byly míněny Jablůnka, Kateřinice, Mikulůvka, Pržno a Růžďka.³⁴ Žádost byla nachystána a fakticky připravena právě v době, když se evangelický lid dozvěděl, že má Josef II. projíždět přes Moravu do Ruska. Předání se uskutečnilo ve Vsetíně, a to 28. dubna 1780.³⁵

²⁸ U Hrušky přenocoval také Jan Maniš, významný tajný evangelík, rodák z Růžďky, bydlící a působící v Ratiboři. Srov.: BURIAN, B. *Dějiny protestantismu na Vsetínsku*, s. 117–118.

²⁹ Srov.: KOL. AUTORŮ. *Evangelíci v rané toleranční době v Čechách a na Moravě 1.*, s. 24.

³⁰ Srov.: BURIAN, B. *Dějiny protestantismu na Vsetínsku*, s. 109–115.

³¹ Srov.: BURIAN, B. *Dějiny protestantismu na Vsetínsku*, s. 114.

³² Srov.: NEKUDA V. et al. *Okres Vsetín: Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko*, s. 343.

³³ Srov.: BURIAN, B. *Dějiny protestantismu na Vsetínsku*, s. 108–109.

³⁴ Srov.: BEDNÁŘ, F. *Zápas moravských evangelíků o náboženskou svobodu v letech 1777–1781*, s. 165–168.

³⁵ Srov.: NEKUDA V. et al. *Okres Vsetín: Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko*, s. 344.

Rozvířenou situaci po falešném tolerančním patentu bylo třeba systematicky řešit. Tímto úkolem by pověřen probošt Jan Leopold Hay, který se úkolu nápravy odpadlíků chopil jako svého životního poslání. Snažil se proniknout mezi evangelický lid svými návštěvami; vedl rozhovory týkající se nářků a námitek vůči katolictví, aby získal obraz života těchto lidí. Bydlel v samém centru evangelického dění, a to ve Vsetíně. Přes veškerou svou poctivou snahu i nadále viděl, že lid stále koná své náboženské schůzky a zůstává v permanentní naději na náboženskou svobodu.³⁶

Přínosem jeho práce je především fakt, že dal do pořádku mnohou katolickou správu. Zabýval se školní výchovou, odvolával „nehodné kněze“, zřizoval kostely na místech, kde dosud nebyly, aby lid nemusel docházet na bohoslužby daleko. Rovněž velmi dbal, aby katoličtí duchovní nenazývali pobloudilé „kacíři“, ale aby je trpělivě a s mírností poučovali, a tak vedli ke katolické víře. Zejména pak zdůrazňoval, aby kázání byla poutavá; vždyť přece po tom „odpadlíci“ vždy prahli. Ale ani tento mírný způsob misie se nesetkal s požadovaným ohlasem.³⁷

1. 5. Josef II. a doba osvícenství – Toleranční patent

Josef II. nastupuje po své matce Marii Terezii na trůn s již jasně danými záměry. Je si vědom, že „*ideový monopol brzdí možnost hospodářské prosperity a celkového rozvoje státu.*“³⁸ Osvícenské myšlenky zachvacovaly Evropu; s tím souvisel koncept přirozeného náboženství a demokratické společenské smlouvy.³⁹

Toleranční patent byl u Josefa II. dílčí součástí dalších důležitých dokumentů a dějinných souvislostí:

„*31. prosince 1780 byly zrušeny tzv. náboženské komise.*“⁴⁰ Ty byly zřízeny krátce v době po Bílé hoře jako instituce, které měly vyhledávat a obracet kacíře

³⁶ Srov.: BEDNÁŘ, F. *Zápas moravských evangelíků o náboženskou svobodu v letech 1777–1781*, s. 84–84.

³⁷ Srov.: ROUS, J. *Valaši v boji za svobodu*, s. 39.

³⁸ MELMUKOVÁ, E. *Patent zvaný toleranční*, s. 15.

³⁹ Srov.: MELMUKOVÁ, E. *Patent zvaný toleranční*, s. 15.

⁴⁰ MELMUKOVÁ, E. *Patent zvaný toleranční*, s. 19.

na pravou katolickou víru. Jednalo se o tři až čtyři misionáře, kteří přicházeli do kostelů či na veřejná prostranství, např. náměstí, a tam „kázali“ pokání. Následkem toho bylo vždy několik lidí, kteří se zbláznili.⁴¹

Dále pak za tři měsíce po zrušení komisí, „31. března 1781 bylo zastaveno nucené stěhování do Sedmíhradska či do Uher.“⁴² Transmigrační byli postiženi ti, kteří se dobrovolně nepodrobili katolické víře a i nadále zůstávali protestanty.

Poslední důležitou událostí před vyhlášením tolerančního patentu byl na základě c. k.⁴³ nařízení Josefa II. výnos z května 1781, kterým „skončilo i pátrání po kacířských knihách.“⁴⁴

Tyto tři zásadní události byly předzvěstí vyhlášení částečné náboženské svobody na podzim téhož roku.

Přesně 13. října 1781 vydává Josef II. tento toleranční patent, jehož celé znění je přeloženo z německého originálu a předloženo jako autentický text:

„Veškerým c. k. zemským úřadům. Milí věrní! Přesvědčeni jednak o škodlivosti všeho nátlaku na svědomí a jednak o velikém užitku, kterýž pro náboženství a stát z pravé křesťanské tolerance pochází, viděli Jsme se pohnuti vyznavačům augšpurského a helvetského náboženství, pak nesjednoceným Řekům povoliti všude soukromé vykonávání jejich náboženství bez ohledu na to, zdali kdy stávalo, nebo kdy zavedeno bylo čili nic. Katolickému náboženství samojedinému zůstati má přednost veřejného náboženského vykonávání, obojímu protestantskému náboženství však, jakož již stávajícímu nesjednocenému řeckému, má na všech místech, kde se to podle níže uvedeného počtu lidí a podle možnosti obyvatel učiniti dá a kde nekatolíci práva veřejného vykonávání náboženství nepožívají, soukromé vykonávání dovoleno býti. Zejména pak svolujeme k tomu:

Za prvé: Aby nekatolíci poddaní, kde 100 rodin žije, byť i v místě modlitebny anebo duchovního správce nebydleli, nýbrž část jich byla vzdálena několik hodin, směli sobě vystavěti vlastní modlitebnu a mimo to školu: vzdálenější pak do nejbližší, avšak c. k. dědičných zemích se nacházející modlitebny, kolikrát-

⁴¹ Srov.: MELMUKOVÁ, E. *Patent zvaný toleranční*, s. 20.

⁴² MELMUKOVÁ, E. *Patent zvaný toleranční*, s. 20.

⁴³ C. k. = císařsko–královského.

koli by chtěli, se vypravovati mohou, též jejich duchovní z dědičných zemí svých domácích víry navštěvovati a jim i nemocným potřebným vyučováním, duchovním a tělesným potěšením přísluhovati, však nikdy, pod uvarováním nejtěžší odpovědnosti, nemají překážeti, aby tím nebo oním dožádaný katolický duchovní povolán nebyl. Co se týče modlitebny, nařizujeme výslovně, aby kde toho ještě není, taková modlitebna neměla žádného zvonění, žádných zvonů, věží ani veřejného vchodu z ulice, jenž by představoval chrám, jinak však mohou ji vystavěti z jakékoli hmoty chtějí, též posluhování jejich svátostmi a vykonávání služeb Božích jak v místě samém, tak přenášením nemocných v příináležejících filiálkách, potom veřejné pohřby s průvodem jejich duchovních mají být úplně dovoleny.

Za druhé: Zůstavuje se jim na vůli, aby ustanovili své vlastní učitele, kteříž od sborů vydržování býti mají, na které však naše tamější školní ředitelství má dohlížet, co se vyučovacího způsobu a pořádku týče. Podobně povolujeme:

Za třetí: Nekatolickým obyvatelům nějakého místa, jestliže své duchovní správce sami vydržují, volbu jich, kdyby to však na sebe vrchnosti chtěly vzít, musily by ovšem požívatí práva prezentačního; potvrzení vyhrazujeme se i však tímto způsobem, že kde se protestantské konzistoře nacházejí, toto potvrzení jimi, a kde jich není, buďto protestantskými konzistořemi trvajícými již na Těšínsku anebo v Uhrách uděleno býti má, pokud by toho okolnosti nevyhledávaly, aby v zemích byly zřízeny vlastní konzistoře.

Za čtvrté: Štolní poplatky zůstanou, jako ve Slezsku, vyhrazeny řádnému faráři.

Za páté: Soudnictví ve všech věcech náboženství nekatolíků se týkajících mílostivě ukládáme našemu politickému zemskému úřadu s přibráním jednoho nebo druhého z jejich duchovních a bohoslovců, kterýž má podle jejich náboženských zásad věc posoudit a rozhodnouti, proti čemuž však se zůstavuje odvolání k našemu politickému dvorskému místu.

⁴⁴ MELMUKOVÁ, E. Patent zvaný toleranční, s. 20.

Za šesté: Od dávání dosud obvyklých reversů při sňatcích ze strany nekatolíků v příčině vychování jejich dítek v římskokatolickém náboženství má se od nynějška úplně upustiti, poněvadž při katolickém otci všechny dítky, jak mužského, tak ženského rodu, mají býti vychovány beze všeho dotazování v katolickém náboženství, což se za přednost panujícího náboženství pokládá, kdežto naproti tomu při protestantském otci a katolické matce dítky pohlaví následovati mají.

Za sedmé: Nekatolíci by mohli příště dispensaci býti připuštěni ke koupi domů a statků, právu měšťanskému a mistrovskému, a akademickým hodnostem a civilním službám a nemají býti přidržováni k žádnému jinému způsobu přísahání než tomu, jež se s jejich náboženskými zásadami srovnává, ani k obcování průvodům nebo služebnostem panujícího náboženství, leč by sami chtěli. Také se má bez ohledu na rozdíl náboženství při všech volbách a všelikém propůjčování služeb, jak u Našeho vojska denně a beze vší závady a s velikým prospěchem děje, zevrubný zřetel vzíti jedině na poctivost a způsobilost uchazečů, pak na jejich křesťanské a mravní obcování. Podobné dispensace k nabytí držebnosti pak práv měšťanských a mistrovských budtež v poddanských městech krajskými úřady, v královských a věnných městech pak, kde zemští komoři jsou, těmito, a kde jich není, Naším zemským guberniem beze všeho ztěžování udělovány. V případě však, že by se při dožadovaných dispensacích vyskytly překážky, pro které by měly být odepřeny, budiž o tom po každé Našemu guberniu a odtud sem podána zpráva spolu s důvody, abyste si opatřili Naše nejvyšší rozhodnutí. – Kde však běží o občanské právo vyššího stavu, tam nechť udělí dispensaci po předchozím vyslechnutí zemského úřadu Naše česko–rakouská dvorská kancelář.

Toto Naše nejvyšší rozhodnutí oznámíte krajským úřadům, městským radám a panstvím zvláště tištěnými oběžníky, kterých větší počet než obyčejně jindy vydán býti má, tamním nakladatelským knihtiskařům pak dáte povolení, aby každému, kdo jich žádá, takové tištěné oběžníky vydati směli a tak dostatečně rozšíření i v jiných zemích zmnožili.

Ve Vídni dne 13. října 1781⁴⁵

⁴⁵ MELMUKOVÁ, E. *Patent zvaný toleranční*, s. 32–35.

Přiblížíme-li toleranční patent do současné řeči a vyzvedneme podstatné důrazy, lze konstatovat, že tolerančním patentem šlo především o vyzdvižení přednosti panující katolické církve; podepření jejího vyvýšeného postavení a zdůraznění, že další vyznání jsou sice legitimizována, přesto však trpěna.

Katolickému vyznání, dle uvozacího oddílu tolerančního patentu, má i nadále zůstat přednost před ostatními náboženstvími.

Náboženská tolerance se ale také netýkala všech vyznání. Trpěna měla být výslovně tato tři: evangelíci augsburského vyznání, evangelíci helvetského vyznání a nesjednocení Řekové, což znamená pravoslavní. I nadále zůstalo nepovoleno vyznání husitské (utrakvistické) a Jednota bratrská. Otázkou zůstává, proč tomu tak bylo. Někteří badatelé se domnívají, že příčinou bylo zejména to, že utrakvisté a Jednota bratrská „neměla nikdy žádnou vlastní organizaci“⁴⁶. Kladem tolerančního patentu pak jistě bylo, že tato tolerance byla vyhlášena do všech krajů monarchie; tedy i tam, kde již několik desetiletí prakticky fungovala, a tudíž došlo k určitému zrovnoprávnění v rámci celé země.⁴⁷

Z jednotlivých výpovědí tolerančního patentu pak lze vyvodit následující:

Protestanté povolených náboženství si směli postavit modlitebnu, pokud jich bylo alespoň 100 rodin v jednom místě nebo 500 duší, jak bylo také uvedeno samotným císařem při prvním projednávání textu tolerančního patentu.⁴⁸

Stavby evangelických modliteben nesměly připomínat tvar kostela ani nést další znaky tohoto objektu; tzn. nesměly mít zvony, věž a vchod nemohl být z hlavní ulice. Je patrné, že takto omezené stavební možnosti dávaly evangelickým modlitebnám podobu špejcharu⁴⁹ či stodoly.

Na druhou stranu byla nepřímou vytvořena z této nouze ctnost, totiž to, že vnitřní uspořádání pak bylo nuceno mít také kazatelnu uprostřed a okolo ní byly lavice. Tak se v podstatě nechtěně stalo bohoslužebné shromáždění dějištěm kolem Písma svatého a kázání. To je fakticky charakteristickým znakem i dnešních evangelických bohoslužeb.

⁴⁶ MEDEK, J. Z. *Na slunce a do mrazu*, s. 151.

⁴⁷ Srov. MEDEK, J. Z. *Na slunce a do mrazu*, s. 151.

⁴⁸ Srov. MEDEK, J. Z. *Na slunce a do mrazu*, s. 152.

⁴⁹ Špejchar = sýpka.

Nesmírně důležitým faktorem druhého bodu tolerančního patentu bylo povolení vlastního evangelického školství. Šlo v podstatě o nutnost, neboť povolení dosud zakázaného náboženství by bez povolení existence vlastní školní výuky vedlo k „schizofrenii“ (něco jiného se říká doma a něco jiného ve škole a na veřejnosti), kterou mnozí z nás známe ještě z období komunismu.

Nastaly však problémy technického rázu. Po vyhlášení patentu směli evangelíci stavět modlitebny i školy a získávat duchovní a učitele, které ovšem musely jako společenství platit. Tolik svobody bylo ale spjata také s velkými závazky a stávalo se nesnesitelným břemenem v právě částečně získané svobodě.

Za třetí pak měli protestanté dovoleno si své duchovní správce volit. To znamenalo něco neslýchaného, protože to nebylo dosud z celého evropského kontinentu u nekatolíků známo. Znamenalo to jistou odkázanost na sebe sama, byť třeba stále pod dohledem vládnoucí moci, ale jednoznačně to bylo postavení se na vlastní nohy; samostatná správa sborů. Nikdo jim do nejnuitnějších věcí nemluvil ani nezasahoval. Bylo na jejich volbě a na finančních možnostech, koho a za kolik⁵⁰ do svého sboru povolají.⁵¹

Za čtvrté byli evangelíci a pravoslavní nuceni platit i nadále štolu⁵² řádnému faráři, tzn. katolickému duchovnímu. Konkrétně se jednalo o platby za křty, svatby a pohřby, byť sám katolický kněz tyto úkony ani nekonal. V podstatě tím bylo v praxi dále stanoveno, že veřejný výkon náboženství patří jen katolickému faráři. A logicky z toho také vyplývalo, že i nadále vedl oficiální matriky. Fakticky tím byli evangeličtí duchovní postaveni do pozice katolických kaplanů, kteří podléhají katolickému faráři.

V důsledku této skutečnosti, se tak mohlo stát, že i když se většina obyvatelstva v dané oblasti rozhodla pro evangelickou víru, tak *„přece by tím katolický kněz neutrpěl nejmenší hospodářskou újmu. A na druhé straně tolerovaný evangelík nejen že musel neztenčeně platit katolickému faráři jako dosud, ale navíc*

⁵⁰ Evangeličtí kazatelé byli postaveni na roveň katolických kaplanů a jejich plat se dle toho měl odvíjet na 300 Zl. Často však ani svůj plat od chudého lidu nedostávali. Srov.: SOA Vsetín: PAVLÍK, R. *Pozůstalost R. Pavlíka: Kronika vsetínského panství – jeho obyvatelů a majitelů od Wilhelma Fernanda (překlad do češtiny)* i. č. 289b, s. 230.

⁵¹ Srov. MEDEK, J. Z. *Na slunce a do mrazu*, s. 154–155.

⁵² Štola = poplatek za církevní úkon.

ještě měl vydržovat svého pastora, starat se o postavení modlitebny a fary, vydržovat svého učitele a postavit školu.“⁵³

K takovým situacím skutečně docházelo a nejednou to hrozilo finanční sebevraždou nově vznikajících evangelických sborů.

Za páté pak byla tolerovaným evangelíkům dovolena jistá individualita ve věcech náboženství; konkrétně ve věcech případných církevních sporů.

Předposlední, šestý bod tolerančního patentu je ale v pravdě tvrdou ranou proti přirozenému přírůstku nekatolických obyvatel: Děti ve smíšených manželstvích měly být po katolickém otci vychovávány katolicky, ať už dcery či synové; v případě protestantského otce a katolické matky pak měly děti dle pohlaví následovat své rodiče. Z toho zcela logicky vyplynulo, že za takových okolností vstupovali nekatolíci jen neradi do smíšených manželství. A když pak byly zejména ekonomické okolnosti natolik silné, že k tomu docházelo, pak se evangelíci snažili svého partnera převést na evangelickou konfesi.⁵⁴

V sedmé části tolerančního patentu pak skutečně dochází k demokratizaci napříč náboženským vyznáním. Všem bez rozdílu konfese je umožněno, aby měli stejnou příležitost k svobodnému uplatnění v životě.

Zřejmě však jsou třeba u této části dokumentu vidět určité indicie a hlubší spojitosti, v kterých Josef II. přemýšlel. Dokladem toho budiž patent o zrušení nevolnictví, který vyšel o několik dnů později, a to 1. listopadu 1781.⁵⁵ Tím prakticky „ukončil připoutanost k půdě i osobní nesvobodu, které de facto činily ze zemědělského obyvatelstva bezprávné otroky.“⁵⁶

Toleranční patent je pak jen dokladem postupujících osvícenských myšlenek Josefa II.

Závěr textu patentu hovoří o způsobu šíření do všech částí habsburské monarchie. Bezesporu zde šlo Josefu II. o to, aby co nejrychleji vešel v obecnou známost. Toto jeho rozhodnutí bylo zcela oprávněné, ale jak se později ukázalo, ne vždy, všude a hned se tomu tak dělo, jak je uvedeno níže.

⁵³ MEDEK, J. Z. *Na slunce a do mrazu*, s. 157.

⁵⁴ Srov. MEDEK, J. Z. *Na slunce a do mrazu*, s. 157–158.

⁵⁵ Srov. MEDEK, J. Z. *Na slunce a do mrazu*, s. 158.

⁵⁶ MELMUKOVÁ, E. *Patent zvaný toleranční*, s. 17.

Pro doplnění je třeba dodat, že Zemské gubernium v Praze obdrželo rukopis tolerančního patentu 28. října 1781.⁵⁷ Tedy až za 15 dní (!) po jeho vydání.

I když se jeví takto „ořezaná tolerance“ jako jen velmi malý posun v oblasti náboženské svobody českých a moravských evangelíků, je třeba si uvědomit, že zásadní rozdíl a podstata tolerančního patentu tkví právě v tom, že se z pronásledovaných křesťanů jiných konfesí stali křesťané trpění, avšak s nekončící nadějí na plné zrovnoprávnění. Toho se ovšem dočkali až za dalších osmdesát let.

Samotné vyhlášení patentu bylo v rakousko-uherské monarchii velmi nestejněměrné; bylo to způsobeno zejména neporozuměním a neochotou úředních činitelů.

V našich zemích, tedy konkrétně v oblasti Čech, Moravy a Slezska, bylo vyhlášení tolerance velmi rozdílné.

Na Slezsku, kde byla již z dřívějška fungující náboženská svoboda slezských evangelíků, bylo spíše třeba téměř chránit katolický lid, jak vyznívá z Oběžníku c. k. úřadu ve vévodství Slezském, vydaného v Opavě: *„Ostatně očekává Jeho Veličenstvo nejmilostivěji ode všech nekatolických stavů a poddaných, že těchto jim zde udělených milostí a svobod nijakž nebudou zneužívatí, nýbrž spíše v důsledku již zvláštních vydaných vyhlášek, se skromně a pokojně budou chovatí a dozajistě zdrží se všelikého opovrhování aneb snad dokonce tupení katolické bohoslužby a katolického duchovenstva...“*⁵⁸

Situace na Moravě byla po vyhlášení tolerančního patentu poměrně klidná. Není divu, když zde, zejména na Valašsku, o náboženskou svobodu usilovali celých 160 let. Toto vyhlášení bylo pro ně po všem pronásledování vítězstvím a jistou nadějí pro budoucnost.⁵⁹

Nejhůře pak dopadlo vyhlášení tolerančního patentu v Čechách. Buďto nebyl vyhlášován hned nebo na jednotlivé panství došel poněkud opožděně či také byl

⁵⁷ Srov.: MELMUKOVÁ, E. *Patent zvaný toleranční*, s. 33.

⁵⁸ MEDEK, J. Z. *Na slunce a do mrazu*, s. 166.

⁵⁹ Srov.: MEDEK, J. Z. *Na slunce a do mrazu*, s. 166.

všelijakými podivnými způsoby zkomolen. V některých oblastech nebyl vyhlášen vůbec, a to nedisciplinovaností úřednictva.⁶⁰

⁶⁰ Srov.: MEDEK, J. Z. *Na slunce a do mrazu*, s. 166–169.

2. Od tolerančního patentu k filiálce Vsetínského horního sboru

2. 1. Jablůnečtí evangelíci se přihlašují ke své víře

Valašsko bylo první oblastí, kde bylo umožněno svobodně se přihlašovat k víře otců. Vůbec první evangelické bohoslužby po tolerančním patentu se konaly ve Vsetíně v Bubelově stodole, a to již na Hod Boží vánoční, 25. prosince 1781.⁶¹

Z výše uvedeného vyplývá, že ani evangelíci v Jablůnce nezháleli a s nadšením se přihlašovali ke svému evangelickému vyznání. Podle první oficiální statistiky moravských evangelíků z 30. září 1782 bylo v Jablůnce evidováno 212 přihlášených osob⁶²; formálně náleželi pod vsetínský sbor, který se přiznával k augsburské konfesi a jeho prvním kazatelem byl Jan Hrdlička.⁶³

V uvedené statistice z tohoto prvního úředního sčítání moravských protestantů dále vyplývá, že se na Valašsku nacházelo, „celkem 6372 věřících augsburského vyznání a 432 helvetského. Z toho bylo 3356 mužů a 3448 žen.“⁶⁴ Celkem se tedy jednalo o 6804 přihlášených evangelíků.

Víme-li, že evangelický sbor v Jablůnce byl později až do vzniku ČCE helvetského vyznání, můžeme si klást otázku, z jakého důvodu došlo ke změně luterské konfese na kalvínskou. Odpovědí nám může být to, že doba těsně po tolerančním patentu byla údobím vnitřních proměn samotných evangelických sborů, které vycházely buď z požadavků kladených na katechismus nebo na způsob bohoslužebné praxe.⁶⁵ Dalším, prozaičtějším důvodem bývala také občasná snaha změnit nevyhovujícího kazatele, který se lidu, zpravidla kvůli malichernostem, znelíbil. Toho se dosáhlo jednoduchým řešením, a sice, že celý sbor „přešel“ z augsburské konfese do helvetské či naopak a povolal kazatele příslušného vyznání.⁶⁶ Jablůnecká situace není z dostupných pramenů zřetelná. Můžeme zde jen vyslovit hypotézu, že právě z osobních ostřících se sporů vsetínského sboru

⁶¹ Srov.: MEDEK, J. Z. *Na slunce a do mrazu*, s. 307.

⁶² Srov.: FIALOVÁ, V. *Naše Valašsko, ročník 1949*, s. 158.

⁶³ *Ibidem*.

⁶⁴ FIALOVÁ, V. *Naše Valašsko, ročník 1949*, s. 158.

⁶⁵ Srov.: KOL. AUTORŮ. *Evangelíci v rané toleranční době v Čechách a na Moravě 1.*, s. 61–62.

s jeho kazatelem, přísným luteránem Janem Hrdličkou, vzniká v roce 1785⁶⁷ vsetínský sbor helvetského vyznání vydělením z luterského vsetínského sboru, vzniklého, jak je již výše zmíněno, roku 1781,⁶⁸ čímž se jablůnečtí protestanté dostali po „přefaření“ pod vsetínský horní sbor helvetského vyznání.⁶⁹ Dle jiného dokumentu přešla Jablůnka k helvetskému vyznání až rok po vzniku vsetínského horního sboru, zhruba ve stejné době jako Zádveřice a Růžďka, čili r. 1786.⁷⁰

Z relevantních historických dokumentů, z r. 1796 je bezpochyby patrné, že jablůnečtí evangelíci „měli právo konati každou 3. neděli od 10 hod. ráno bohoslužby v kostele v Pržně.“⁷¹ V Pržně pak byli povinni se podílet na výlohách, které činily třetinu celkových nákladů modlitebny. V té době bylo v Jablůnce 345 duší v 67 rodinách.⁷² Formálně jako helvíti patřili tedy jablůnečtí pod Vsetín, avšak z hlediska fyzické dostupnosti konali také bohoslužby minimálně jedenkrát měsíčně v Pržně; mimo každou třetí neděli také o významných církevních svátcích.⁷³

Dle záznamů z první poloviny 19. stol. jsou dobře patrné počty evangelíků ve zdejší oblasti:

„Dne 10. ledna 1820 udán počet duší v Ratiboři 230, v Kateřinicích 100, v Hošťálkové 93, v Rajnochovicích 63, celkem 486; těmto asi se jednalo o chrám v Ratiboři. – Začátkem roku 1831 udává se počet duší následovně: v Pržně 10, v Jablunce 400, v Ratiboři 229, v Kateřinicích 74, v Hošťálkové 95, v Rajnochovicích 46, v Polici 18, dohromady 872.“⁷⁴

Z toho je patrné, že v Jablůnce přibylo během 35 let celkem 55 evangelíků; toto číslo je možno přičíst na vrub přirozené porodnosti prakticky za 1,5–2 generace.

⁶⁶ Srov. např.: BURIAN, B. *Toleranční kazatelé na Valašsku (1781–1861)*, s. 72–76.

⁶⁷ Dle jiných pramenů to bylo r. 1787; srov. např.: NEKUDA, V. et al. *Okres Vsetín: Rožnovsko – valašskomeziříčsko – Vsetínsko*, s. 909.

⁶⁸ Srov.: MEDEK, J. Z. *Na slunce a do mrazu*, s. 310.

⁶⁹ Srov. NEKUDA, V. et al. *Okres Vsetín: Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko*, s. 909.

⁷⁰ Srov.: KOL. AUTORŮ. *Evangelíci v rané toleranční době v Čechách a na Moravě 1.*, s. 62.

⁷¹ SOA Vsetín: PAVLÍK, R. *Pozůstalost R. Pavlíka: Kronika vsetínského panství – jeho obyvatelů a majitelů od Wilhelma Fernanda (překlad do češtiny) i. č. 289b*, 273.

⁷² Srov.: ibidem.

⁷³ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, Kronika sboru, nestránkováno.

⁷⁴ DROBNÝ, J. *Eine Schwer heimgesuchte Gemeinde*. – Přel. autor.

2. 2. Protestantický patent

Protestantský patent vydaný 8. dubna 1861 fakticky ve svých 25 paragrafech zrovnoprávňoval evangelíky augsburského a helvetského vyznání s vyznáním římskokatolickým. Znamená to, že z tolerovaných nekatolických církví se stávají církve respektované a smí být ve věcech svého vyznání i veřejného vykonávání ve svých náboženských funkcích úplně svobodny.⁷⁵

V plně nabyté svobodě se ovšem projevila také jistá člověčina, a to, že mnohé evangelické sbory byly od vydání tohoto císařského nařízení postiženy touhou vyrovnat se či dokonce předstihnout katolickou církev razantními přestavbami současných modliteben, a tak do dnešního dne zůstal na Valašsku v podstatě jen jediný charakteristický toleranční kostel, a to v Hrubé Lhotě^{76,77} – Mohli bychom s hrdostí dodat, že v Jablůnce tomu tak nebylo; nesměli bychom ovšem zapomínat, že v této době měli jablůnečtí evangelíci v Jablůnce jedinou církevní budovu, kterou právě před několika málo lety upravili, a tak ze zřejmých důvodů neměli do nějaké další rekonstrukce chuť; o tom již v následující podkapitole.

2. 3. Vznik konfesijní školy

Významným počinem ve vsi bylo nejdříve dozrání cíleného přesvědčení o nutnosti systematické edukace dětí, které následně vedlo k zahájení školní výchovy v Jablůnce a posléze i stavby školy, tolik nutné pro kvalitní realizaci tohoto zá-
měru.

Jelikož většina obyvatel obce byla evangelíky, bylo v zájmu křesťanské výchovy budoucí generace, aby zde byla škola, ve které by se děti systematicky připravovaly na život, tzn. logicky se předpokládalo, že škola bude konfesijní – evangelická. Proto se také v následujících řádcích věnuji tomuto tématu podrobněji.

⁷⁵ Srov.: Společnost pro církevní právo [online]. Dostupné na WWW: <<http://spcp.prf.cuni.cz/lex/41-1861.htm>> [cit. 26. února 2014]

⁷⁶ Spisovně – oficiálně: Velké Lhotě.

⁷⁷ Srov.: NEKUDA, V. et al. *Okres Vsetín: Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko*, s. 349.

Jisté je, že o zbudování školy a povolání vhodného učitele do zdejší Valašské oblasti jednalo již v r. 1813; tehdy se vážně uvažovalo, že by centrálním místem pro helvetskou konfesi ve vsacké oblasti měla být Ratiboř. K tomu máme záznam jednoho úředního spisu: „*Aby bylo 166 reformovaným rodinám v devíti osadách (Jablunce, Pržně, Ratiboři, Kateřinicích, Mikulůvce, Hošťálkové, Rajnochovicích, Polici a Oznici) rozptýleným dopomoženo k vydržování vlastního chrámu, kazatele a učitele – což pro ně podstatná potřeba jest – ráčilo Jeho veličenstvo uvažujíc, že s tím spojené výlohy jejich síly přesahují, nejvyšším dvorním ustanovením ze dne 8. června 1813 povoliti, aby k tomu účelu mezi všemi spoluvěřícími helv. vyzn. sbírka provedena byla.*“⁷⁸

I když záměr stavby byl dobrý, k realizaci již nedošlo; avšak vědomí o nutnosti vzdělání i přes všelijaké peripetie stále neochabovalo. Sami jablůnečtí se konečně chopili iniciativy a začali jednat o vlastním shromažďovacím místě i škole právě v Jablunce. Toto úsilí nakonec vyvrcholilo realizací školního vyučování v r. 1850; vyučovalo se v domku č. p. 122 U Galdů, v místnosti, která byla k tomuto účelu zdarma zapůjčena samotným fojtem.^{79 80}

V tomto období, nejspíše v r. 1852, zakoupili jablůnečtí evangelíci domek (dnes č. p. 16), který sloužil po nutných úpravách jako modlitebna a zároveň jako církevní škola.^{81 82}

Jednu složku dobré edukace tvoří dobré hmotné zázemí a druhou, rovnocennou, pak dobré pedagogické obsazení. To bývalo zejména v prvních letech po vzniku škol v našich zemích výrazně obtížné.

Ke všemu bývalo na školu shlíženo nepřejícně; nebyla viděna jako nutnost pro zvládnutí a osvojení si základních dovedností k lidské existenci. Spíše bývala chápána jako jistá nadstavba nad obyčejný život než jako možnost hlubšího rozvoje osobnosti.

⁷⁸ ARCHIV FS ČCE v Jablunce, *Zpráva o filiálním sboru evang. reform. v Jablunce r. 1892*, složka R-III-D/4.

⁷⁹ Srov.: ARCHIV FS ČCE v Jablunce, *Zpráva o filiálním sboru evang. reform. v Jablunce r. 1892*, složka R-III-D/4.

⁸⁰ Srov.: ARCHIV ZŠ Jablunka, *Obecná škola v Jablunce: Doba školy soukromé – nestránkování*.

⁸¹ Srov.: ARCHIV FS ČCE v Jablunce, *Zpráva o filiálním sboru evang. reform. v Jablunce r. 1892*, složka R-III-D/4.

⁸² Viz fotografie v příloze.

Nejinak tomu bylo i v Jablůnce. Zejména v prvních letech probíhala výuka velmi nesourodě a dochází k častému střídání pedagogických sil:

Jako první přichází do Jablůnky Josef Kalabus z Klobouk u Brna; brzy se však stěhuje do Leskovce a později umře v Zádveřicích.

Následuje jej významná jablůnecká osobnost Čeněk Storch⁸³, který umírá 17. července v osmdesáti letech života. Jeho pomník, i když částečně poničen, je stále k vidění na jablůneckém hřbitově.

Dále přichází do Jablůnky Antonín Růžička z Krchleb u Čáslavi.

Dalším učitelem je na $\frac{3}{4}$ roku Jan Petráček, který se zakrátko odstěhoval na Mikulůvku.

Po něm pak přebírá pomyslné žezlo r. 1872 Karel (Josef) Šiller z Čermné; v Jablůnce mu není dopřáno dlouhého života, poněvadž záhy, v pouhých 22 letech, v září 1874 náhle umírá.

Dalším nástupcem je na tehdejší dobu již starší pán, Šimon Španiel, jehož jablůnecké působení ve škole se datuje od 10. ledna 1875. V Jablůnce po- byl 2,5 roku a 28. února 1878 ve svých 64 letech umírá.

Do Jablůnky posléze přichází Václav Nekvinda z Lešan u Krouny. V září 1879 ukončuje maturitní zkoušku na c. k. učitelském ústavě v Hradci Králové a v Jablůnce jeho činnost v říjnu 1884 končí, poněvadž je ustanoven na prestižnější místo obecné školy ve Vsetíně. Tam je v evangelickém reformovaném sboru angažován také jako varhaník.

V takto divokých počátcích jablůneckého vyučování není divu, že výuka probíhala velmi nesourodě, pedagogové pobývali z rozličných důvodů v Jablůnce jen krátký čas a docházka žactva té doby byla dobrovolná. Je zřejmé, že za takových okolností se v Jablůnce ještě na konci 19. století vyskytovalo mnoho těch, kteří se ani neuměli podepsat.^{84 85}

Bylo by však zjednodušující ukazovat tehdejší situaci příliš jednostranně. Byli také takoví, kteří se s neblahou situací neztotožnili a do vzdělání svého i svých

⁸³ Čti: [Štorch]. V některých historických dokumentech je místo počátečního písmene „S“ uvedeno „Š“; jde však bezpochyby o českou transkripci německého slova, jež se právě takto v tomto jménu německy vyslovuje. Občas je toto jméno psáno i zkomoleninou či přezdívkou „Štorf“.

⁸⁴ Srov.: DROBNÝ, J. *Ev. ref. farní sbor v Jablůnce na Moravě*, nestránkováno. [Rukopis.]

dětí investovali. Příkladem pro toto tvrzení budiž uveden právě Čeněk Storch, který se sice r. 1869 vzdává učitelské profese, poněvadž se stává starostou obce, ale přesto o vzdělání své i svých synů dbá.⁸⁶

Ostatně byli to právě jeho tři synové, kteří se stali čestnými občany obce Jablunka. Z historických pramenů se o nich dovídáme následující:

O nejstarším Janovi víme, že byl lékařem v Brně a tam i zemřel.

O Josefovi je nám známo, že byl kontrolorem první rakouské spořitelny ve Vídni; zemřel v Goisernu.

Nejmladší Karel, lékař, je pak znám jako profesor c. k. zvěrolékařského institutu ve Vídni. Ve Vídni je také pochován.

Všichni tři synové byli velkou oporou zdejšímu evangelickému sboru; zvláště hmotně jej podporovali Josef a Karel.⁸⁷

Následující událost nádherně ilustruje, že být křesťanem znamená mít dobrou zakotvenost ve věcech Písma a víry, a to ve spojitosti s realistickým pohledem na svět i ve věcech „neduchovních“; umět žít život v opravdovosti a plnosti, jak o tom svědčí následující záznam duchovního Jana Drobného, který je právě z pohřbu MUDr. Karla Storchy: *„Když jsem přijel na pohřeb tohoto do Vídně, vypravovala mi ovdovělá paní – s kterou jsem byl seznámen u ref. chrámu vídeňského před nešporním shromážděním – jak všechno do nejmenšího uspořádal, než se mu v nemoci přitížilo, a že do posledu čítal v Bibli, kterou měl z dob studentských, a pak ještě v jedné knize „O Domovním kazateli“ od F. Kozáka aj. Pelíška, kterou mu kdys pan superintendent Císař věnoval. Založila, co v této naposledy četl: „Vděčnost malomocného“ str. 317–320. – U hrobu promluvil jistý profesor a svědčil o něm, že zanechal 53 vědeckých prací cenných, z nichž zvláště poslední znamená vrchol bádání v oboru tom. – V nemoci si dal též posloužiti sv. večerí Páně. – Tak dovedl prof. Karel Storch sloučiti vědu a víru, poněvadž to byla opravdová víra a opravdová věda.“⁸⁸*

⁸⁵ Srov.: ARCHIV ZŠ Jablunka, *Obecná škola v Jablunce: Doba školy soukromé*, nestránkováno.

⁸⁶ Srov.: DROBNÝ, J. *Ev. ref. farní sbor v Jablunce na Moravě*, nestránkováno. [Rukopis.]

⁸⁷ Ibidem.

⁸⁸ Ibidem.

2. 4. Transformace školy konfesijní na obecnou

Řadu v rychlém sledu se měnících jablůneckých učitelů přerušil na dlouhou dobu Jan Valchář, který do Jablůnky přichází v roce 1883, po maturitní zkoušce na gymnáziu ve Valašském Meziříčí. Roku 1884 si doplňuje „zkoušku dospělosti“ na učitelském ústavě v Kutné Hoře.⁸⁹

Jan Valchář se od svého uvedení v úřad snažil převést konfesijní školu na školu obecnou (státní). Tuto jeho snahu nelze považovat za nějakou zradu vůči evangelické konfesijní škole, ale spíše za jistou prozřetelnost, poněvadž jako zaměstnanec evangelické církve jí musel být i placen; jestliže však šlo o „státního úředníka“ = učitele, pak jeho plat šel ze státních peněz. Proto je jeho snaha srozumitelná, neboť mu nešlo o „nečistou hru“, nýbrž zcela logicky o finanční odlehčení evangelické církvi v Jablůnce. Sám Valchář byl aktivním členem jablůnecké filiálky, posléze sboru.⁹⁰

V následujících řádcích se zabývám transformací konfesijní školy na školu obecnou, poněvadž zejména v prvních desetiletích (jak je dokumentováno níže) byla v Jablůnce úzká provázanost mezi školou a evangelickou církví; zejména co se týče personálního obsazení a konaných aktivit. S železnou pravidelností bývali učitelé i činnými členy zdejšího evangelického sboru.⁹¹

V čase Valchářova příchodu se již pilně vyučuje v domku č. p. 16. On sám se s plným nasazením chopí práce. Z finančního hlediska není pro evangelický sbor situace příliš jednoduchá, a tak Valchář přichází s myšlenkou převést školu konfesijní na obecnou.

Podívejme se ale na celou situaci postupně. Valchář je výnosem z 25. září 1885 ustanoven správcem obecné školy. Nastupuje do jednotřídní konfesijní školy, kde většina žáků je evangelického vyznání; přesně se zahájení jeho působení datuje na školní rok 1884/1885. Myšlenka převodu konfesijní školy na obecnou se jeví v celém kontextu jako zcela logická. „*Během tohoto roku způsobil,*

⁸⁹ Srov.: DROBNÝ, J. *Ev. ref. farní sbor v Jablůnce na Moravě*, nestránkováno. [Rukopis.]

⁹⁰ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-9, Kniha protokolů 1902–1938.

⁹¹ *Ibidem*.

že obecní výbor přijal návrh, aby se podala žádost vysoké c. k. zemské školní radě by tato povolila Jablunce školu obecnou.“⁹²

S povděkem pak byla přijata kladná odpověď: „Žádosti této vyhověno a ve-leslavní c. k. zemská školní rada povolila prozatímní jednotřídní školu obecnou než vystaví se nová budova školní.“⁹³

Současně byl výnosem z 25. září 1885, číslo 1604, ustanoven k učitelování. Valchář se způsobem výuky blížil zásadám J. A. Komenského, protože byl velmi pokrokový učitel. Vyučování probíhalo nejen ve škole, nýbrž i v přírodě. Dokladem toho je výlet s dětmi uskutečněný v r. 1886, na kterém jsou přítomni rodiče, děti i další obyvatelé jablůnecké obce a jehož součástí byl i doprovodný kulturní program, jak dokládá následující informaci v jedné zprávě. Na výletě se škola v podstatě prezentovala veřejnosti: „devět dvouhlasných písní a dvacet čtyři děti deklamovaly.“⁹⁴ Škola se tak po zásluze dostává do větší pozornosti a vážnosti.⁹⁵

S vděčností Pánu Bohu dítek v Jablunce přibývalo. Na jednu stranu to byl velmi vítaný jev, na druhou zde ovšem vzrůstala obava o kvalitu další školní výchovy kvůli nedostatečným vyučovacím prostorům. K tomu ostatně dopomohla i školní inspekce, která poukazuje na fakt, že vzhledem k narůstajícímu počtu dítek by bylo třeba nové školní budovy; tak se zrodila myšlenka, aby obec odkoupila domek č. p. 46 a udělala v něm alespoň prozatím dvě učebny.

Domek č. p. 46 byl skutečně jablůneckou obcí zakoupen; ovšem v počátku v něm byla použitelná pouze jedna třída. Stalo se tak 13. října 1889. Vzhledem k nedokončené celkové rekonstrukci nebyly pořádány ani žádné větší školní slavnosti. Bylo pozváno jen pár hostů. Samozřejmě se počítalo s místními potentáty, k nimž se zcela logicky řadili i duchovní; a to jak evangeličtí, tak katoličtí. Budiž k zahanbení našich evangelických představitelů řečeno, že ač byli pozváni všichni duchovní z okolních obcí, tak přítomen byl tehdejší slavnosti pouze prženský administrátor, František Prostějovský, římsko-katolický kněz.⁹⁶

⁹² Archiv ZŠ Jablůnka, *Obecná škola v Jablunce: Doba školy soukromé*, nestránkováno.

⁹³ Srov.: DROBNÝ, J. *Ev. ref. farní sbor v Jablunce na Moravě*, nestránkováno. [Rukopis.]

⁹⁴ Archiv ZŠ Jablůnka, *Obecná škola v Jablunce: Doba školy soukromé*, nestránkováno.

⁹⁵ Srov.: Archiv ZŠ Jablůnka, *Obecná škola v Jablunce: Doba školy soukromé*, nečíslováno.

⁹⁶ *Ibidem*.

Co však bylo důležité a proč se tématem otevření školy na č. p. 46 zabývám, je proslov správce školy, zmíněného Jana Valcháře. Ten při této příležitosti přednesl velmi hlubokou řeč o významu školy pro kvalitní edukaci dětí, jejíž aktuálnost je zřejmá i dnes. Proto jí i jejímu krátkému rozboru věnuji patřičný čas.

„Účelem školy obecné jest duševní i tělesné síly chovancovy všestranně a harmonicky vyvíjeti; dítky vychovati na lidi pravé na lid i celé t. j. aby se chovanec jak tělesně, tak duševně vyvíjel, aby znal sebe sama, tvůrce svého a tvůrce veškerenstva, aby znal, co kolem něho se nalézá a v jakém poměru k němu stojí.“⁹⁷

„On naučil se znáti Boha, jako tvůrce svého a tvůrce všehomíra. Poznal cnosti křesťanské; zná povinnosti k Bohu a bližnímu. Jest způsobilý vyrozumívati myšlénkám jiných osob ústně nebo písemně jazykem mateřským proneseným... Zná zeměpisné, dějepisné i politické poměry svého domova následkem toho své vlasti i víře.“⁹⁸ Jak je vidno z první věty citátu, účelem školy je i směřování k porozumění určitému druhu transcendence; chápání nejen popsatelných jevů, ale i citlivost k věcem, které člověka přesahují. Hluboké poznávání Boha i bližního; k tomu ovšem také patří zdravé křesťanské sebevědomí, jež se projevuje rovněž v pochopení a porozumění i posuzování myšlenek jiných. Tak je také dítě vybaveno po osmileté základní škole k tomu, aby se ve světě neztratilo a svou víru potvrdilo.

„Na rodičích jest, aby dítky doma v zbožnosti a ctnosti vychovávali a v kázni měli, a tak učitelé cestu připravovali... Dbejtež tedy rodiče, aby dítky Vaše, než do těchto místností zavítají, doma v bázni Boží a mravnosti vychovávány byly.“⁹⁹ Tak je zdůrazněno, že křesťanská výchova dětí zůstává nadále v péči rodičů, jež jsou za ni zodpovědní. Z této doby je patrné, že s křesťanstvím, jakožto životní hodnotou, bylo u dětí automaticky v edukačním procesu počítáno. To je ostatně doloženo i následujícími řádcích pronesené řeči: *„A tak když Vy o duševní vzdělání dítek svých, jak se patří a náleží, se postaráte, když je pilně do školy posíláte budete, když jim čeho k učení potřebí zaopatříte; vychováte*

⁹⁷ Archiv ZŠ Jablůnka, *Obecná škola v Jablunce: Doba školy soukromé*, nestránkováno.

⁹⁸ *Ibidem*.

⁹⁹ *Ibidem*.

sobě hodné, zbožné mravné dítky, církvi dobré křesťany, vlasti věrné syny a dcery, a státu statné občany. Pak i Vy pocítíte radost, i Vy zplesáte, když poznáte, že dítko Vaše svou schopností slušného postavení se dodělá a v něm šťastné bude.“¹⁰⁰ Z právě uvedené citace je zcela zřejmé, že i když se jednalo o školu obecnou, chápání křesťanských hodnot zůstalo stále přítomné a že tedy v podstatě se při transformaci ze školy konfesijní na školu obecnou nic nezměnilo.

V r. 1889 začalo vyučování v č. p. 46 v nové školní budově. A od 17. března 1890 je Valchář jmenován nadučitelem.

I přes transformaci obecné školy na obecnou bývalo dlouhá desetiletí dobrým zvykem, že začátky i konce školních roků se konaly jako bohoslužebná shromáždění v kostele, a to nejprve v prženském a po dostavbě chrámu Páně v Jablůnce pak také zde, případně na obou místech, dle konfesijní příslušnosti jednotlivých dítek. Součástí bohoslužebného dění bývalo i „napomenutí“ od správce školy, aby se děti všude slušně a mravně chovaly. Tak se přirozeně propojovala „nenáboženská“ i náboženská stránka života dětí, ale i zúčastněných dospělých.¹⁰¹

Křesťané, evangelíci i katolíci, byli se školou vždy v živém kontaktu, jak dokládá záznam Kroniky obecné školy v Jablůnce ze školního roku 1897/1898. V té době uplynulo tříleté působení místní školní rady a na nové období byli znovu zvoleni stávající členové. „*Předsedou zvolen Důst. p. Jan Drobný, ev. vikář v Jablunce, místopředsedou pak Důst. pán František Prostějovský, Katol. farář v Pržně.*“¹⁰²

Rovněž patřilo k obvyklým standardům, že škola a církev při rozličných slavnostech výročí Františka Josefa I. vzájemně kooperovaly. Součástí školních akademií bývaly bohoslužby a další doprovodný program. Slavnosti nebývaly samoučelné a vedení školy se vždy snažilo dát jim hlubší obsah; dokladem toho je i tato informace: V rámci jubilejních slavností k 50. výročí panování Františka

¹⁰⁰ Archiv ZŠ Jablůnka, *Obecná škola v Jablunce: Doba školy soukromé*, nestránkováno.

¹⁰¹ Srov.: ibidem.

¹⁰² Archiv ZŠ Jablůnka, *Obecná škola v Jablunce: Doba školy soukromé*, nestránkováno.

Josefa I., tj. ve školním roce 1898/1899 byl na podnět správce školy vytvořen chudobinský fond pro chudé děti, aby měly na zimu teplé oblečení.¹⁰³

Ve školním roce 1900/1901 se část žactva na krátkou dobu vrátila do bývalé školní budovy konfesijní školy, i když to nebylo zcela dobrovolné; škola byla přeplněna, a tak „na základě výnosu c. k. zem. školní rady paralelka při druhé třídě a umístěna ve staré budově farní.“¹⁰⁴

Taktéž v tomto školním roce, na začátku nového století, pisatel školní kroniky poprvé otevřeně líčí školní svízele s obecními představiteli, a to právě v souvislosti s tím, že by bylo skutečně třeba postavit novou školní budovu: „O stavbě nové budovy školní nikdo z reprezentantův obce nechce zaváditi. Jest to kámen úrazu, vosí hnízdo, do něhož nikdo nechce strčiti boje se, aby nebyl pobodán. Příčiny vězí v dobách starých, kdy v obci školy obecní nebylo, avšak byly zatím třenice osobní i třenice stran kteréž (strany) se navzájem potíraly. Z těchto stran jedna sice škole přála, ale upřímně to nemyslela; heslem druhé bylo, že v Jablunce není školy potřebí. Za takových poměrů těžko ovšem pracovati pro stavbu školy nové.“¹⁰⁵ Je třeba jen zmínit, že i když jde o subjektivní stanovisko pisatele, víme z obecných zkušeností školské výchovy jinde, že jablůnecká situace není příliš odlišná od ostatních.

Po požáru se za Jablůnku dostali do komitétu pro obnovu Jablůnky tito pánové: „Martin Valchář, starosta. Dr. Karel Esteřák, obvodní lékař. Jan Drobný, ev. ref. vikář. František Knížek, správce. Jan Valchář, správce školy a Ondřej Hromádka, učitel.“¹⁰⁶ Během požáru shořela pobočka školy, stará fara č. p. 16. Žactvo bylo ve II. třídě opět spojeno v budově č. p. 46. Je zřejmé, jaký měl tento nutný počin efekt.

Ve školním roce 1905/1906 se objevují opětovné nářky nad nedostatečnou subvencí obecné školy ze strany obce, která dle pisatele školní kroniky trvá již 25 let. V rétorice pisatele kroniky zaznívá mnoho výčtů neblahých vlivů; pro ilustraci v rámci zaměření této práce uvádím následující resumé: „Jest potřebí, aby nyní nastoupila v obci doba klidné a užitečné práce. Stane-li se tak,

¹⁰³ Srov.: Archiv ZŠ Jablůnka, *Obecná škola v Jablunce: Doba školy soukromé*, nestránkováno.

¹⁰⁴ Archiv ZŠ Jablůnka, *Obecná škola v Jablunce: Doba školy soukromé*, nestránkováno.

¹⁰⁵ Archiv ZŠ Jablůnka, *Obecná škola v Jablunce: Doba školy soukromé*, nestránkováno.

nelze předem věštiti, jelikož náš valašský lid není pro sebevzdělávání valně nadšen. On se stará více o své prasátko nebo telátko než o své dítě. Jemu jest milejší, když se dobytče jen napase, dítě může duševně i hladovět.“¹⁰⁷ I když byl starostou zvolen opět Dr. Karel Esterák, nepodařilo se mu tento neblahý vývoj zvrátit.

Situace se školou se nevyvíjí kladně. Během školního roku 1907/1908 se Esterák vzdal starostování. A rovněž v místní školní radě se vzdal předsednictví Drobný. Nikdo nechtěl tento úřad přijmout, až na nátlak jej přijal správce školy. „V nové místní školní radě zvoleni: Karel Olšák, obchodník a Jan Gabryš, tovární dělník. Do schůzí však nechodí.“¹⁰⁸ Neutěšená situace.

Mysleli-li by si snad někdo, že by poměry v tehdejší školské situaci již nemohly být horší, velice by se mýlil. Dokladem toho je následující historický záznam: „Od počátku obecné školy v Jablunce tedy od r. 1885 povolovalo až do letoška (míněně školní rok 1912/1913) na školní potřeby pro chudé děti určitý obnos od 20–40 K na jednu třídu. Nově zvolený obecní výbor v prozatímním svém sezení se usnesl, že z ohledu, aby se ušetřilo, podpora na školní potřeby pro chudé děti se zrušuje.“¹⁰⁹ Usnesení bylo o to smutnější, že starostou obce byl obchodník a zároveň předseda místní školní rady Karel Olšák.

Začátek I. světové války s sebou nepřímo přináší ještě jednu neblahou informaci: od školního roku 1914/1915 se přestávají vyskytovat zmínky o bohoslužebných zahájeních a ukončeních školní výuky, které bývaly pravidlem po celou dobu fungování školy. Znamená to snad, že křesťanská výchova ztrácí na svých imperativních? Nejspíše ano, jak o tom svědčí obecně známá zkušenost mnohých církví po vzniku samostatné Československé republiky v r. 1918.

Jablůnecká škola, jak jsem již výše naznačil, fungovala vždy v širším kontextu. Dokladem toho je text školní kroniky z prvních válečných let. Ve školním roce 1915/1916 se aktivně zapojovala do podpory chudých a potřebných.

Pro doplnění informací uvádím, že po školním roce 1920/1921, po své 36leté nepřetržité školní službě, odchází Jan Valchář na odpočinek.

¹⁰⁶ Srov.: Archiv ZŠ Jablůnka, *Obecná škola v Jablunce: Doba školy soukromé*, nestránkováno.

¹⁰⁷ Archiv ZŠ Jablůnka, *Obecná škola v Jablunce: Doba školy soukromé*, nestránkováno.

¹⁰⁸ Ibidem.

2. 5. Duchovní Jan Drobny – příchod ze Vsetína do Jablůnky a počátek činnosti

Janu Drobnému (nar. 28. srpna 1863 v Nosislavi¹¹⁰) nebyla Jablůnka neznámá, neboť již několik let se aktivně účastnil jako stálý farní vikář práce ve vsetínském Horním sboru, a to zejména jako vyučující evangelického náboženství. Zde spolupracuje s ustanoveným farním správcem Karlem Opočenským, toho času farářem i seniorem.¹¹¹

Než ale k samotnému příchodu Drobného do Jablůnky došlo, je nutno přihlídnout k dalším okolnostem předcházejícím jeho nástup.

Již v podkapitole „2. 1. Jablůnečtí evangelíci se přihlašují ke své víře“ je zmíněno, že jablůnečtí evangelíci konali své bohoslužbě minimálně každou třetí neděli v Przně. Tak tomu ovšem nebylo stále. V Roce 1866 je prženský chrám zbořen a na jeho místě se staví nová stavba. Jablůnečtí reformovaní se tak zcela doložitelně od r. 1869 začínají scházet k bohoslužbám v jablůnecké škole. Tyto bohoslužby jsou konány v těchto prostorech se vši vážností. Je zde slavena svatá Večeře Páně a rovněž tak jsou tu vykonávány křty svaté. Ostatně svátostmi je slouženo zejména těm, kteří již nemohou pro obtíže stáří či zdraví docházet do vsetínského chrámu.¹¹²

Úsilí jablůneckých evangelíků však směřovalo dále než jen do prostor malého domku, církevní školy. Představa byla v samostatném chrámu Páně, vlastním bohoslužebném místě, a výhledově také vytvoření samostatného sboru.

Je třeba nejen dobrých nápadů, ale i realizace. K té dochází 2. září 1877, kdy je položen na zahradě církevní školy základní kámen kostela. Popisný průběh stavby zde nebudu naznačovat; ostatně mnoho o náročnosti stavby vypoví, když se z historických pramenů dovídáme, že stavba kostela se protáhla na více jak osm let. Je zřejmé, že stavební úsilí nebylo v tehdejší době jednoduché.

¹⁰⁹ Ibidem.

¹¹⁰ Srov.: *Církev v proměnách času: Sborník k 50. výročí spojení Českobratrské církve evangelické*, s. 274.

¹¹¹ Srov.: Archiv FS ČCE ve Vsetíně – Horním sboru, složka: R-III-C-3/11, Vyučování náboženství.

¹¹² Srov.: DROBNÝ, J. *Eine Schwer heimgesuchte Gemeinde*, nestránkováno. – Přel. autor.

Až v neděli 25. října 1885 se v novém chrámu Páně konají první bohoslužby, i když vše ještě není náležitě dokončeno. Byl dohotoven dřevěný strop, který byl zespodu nahozen omítkou a nad ním byla položena šindelová střecha. Mimo to ve věži nebyly dosud umístěny ani zvony.¹¹³

Samozřejmě, že stavbou kostela nebylo dokončeno hlavní úsilí jablůneckých evangelíků, a to získání vlastního duchovního správce, který by byl stále v Jablůnce přítomen. Největší potíž v této záležitosti ale tkvěla ve finanční soběstačnosti sboru. Po stavbě kostela byl sbor zadlužen a problematické se zdálo i vydržování duchovního samotného. V této neblahé situaci se o podporu zasloužil farář z Hrubé Lhoty, Jan Karafiát, který se zavázal po první rok dát jablůneckým 50 liber šterlinků, tj. asi 1.200 koun, a to konkrétně pro podporu Jana Drobného. Tento závazek byl dán pro první rok jeho služby.¹¹⁴

Tímto finančním zabezpečením se docílilo toho, že 9. dubna 1892 přesídlil první duchovní Jan Drobný do Jablůnky. Následně pak 26. června je jednáno ve schůzi zastupitelstva o ustanovení příspěvků na potřeby sboru a určen rozvrhovací klíč. *„Jednohlasně usneseno, aby každá osoba, k práci schopná, od 20 let počínajíc ročně 80 h přispívala. Ponecháno na vůli složití jednou pro vždy osm korun. Mimoto usneseno jednohlasně, aby církevníci z obce Jablůnky platili čtyřicet haléřů a církevníci z obcí ostatních třicet pět haléřů z každé koruny přímých daní (domovní, pozemkové, činžovní, výdělkové a důchodkové). Vysoké c. k. místodržitelství v Brně rozvrh schválilo. – Po roce ponechána tato výše příspěvků u daně domovní a pozemkové, kdežto u ostatních snížena na polovici, tedy 20, popř. 17 1/2 ze sta.“*¹¹⁵

I když Drobný již v Jablůnce fyzicky byl, k jeho volbě za stálého osobního farního vikáře Karla Opočenského do Jablůnky dochází později, a to 3. července 1892, kdy je pro jablůneckou filiálku zvolen. K potvrzení volby dochází výnosem vysoké c. k. evangelické vrchní církevní rady h. v. 20. srpna 1892; k instalaci

¹¹³ Srov.: DROBNÝ, J. *Eine Schwer heimgesuchte Gemeinde*. – Přel. autor.

¹¹⁴ Srov. Dopis Jana Karafiáta ze dne 10. srpna 1891, složka: Archiv FS ČCE v Jablůnce: II/D/2.

¹¹⁵ DROBNÝ, J. *Eine Schwer heimgesuchte Gemeinde*. – Přel. autor.

do úřadu pak 9. října 1892. Filiálka se zavázala dát mu za obydlí církevní domek, šest set korun, otop a štolu.¹¹⁶

Ihned po nástupu do obce dává do pořádku seznam členů, kteří se hlásí k helvetské víře. Napočítá jich kolem 750. Konečně pak dochází i k volbě zastupitelstva a staršovstva. „*Kurátorem zvolen Martin Valchář, rolník a obchodník dřevem v Jablunce...*“¹¹⁷

Po nástupu Drobného do Jablůnky se později projevila nevhodnost ubytování. Jak dokládá lékařský posudek MUDr. Esteráka: „*ze zdravotních ohledů, neb lékař prohlásil o příbytku duchovního: nemají-li býti děti skrofulozní a rodiče mrzáci, nutno se vystěhovati*“¹¹⁸. Tím místem odkud se měla rodina Drobných vystěhovat, byla bývalá církevní škola (č. p. 16); zde totiž rodina pobývala.

Příčinou těchto neblahých zdravotních následků byla přílišná vlhkost i zastíněnost nově postaveným kostelem (1877–1885). To bylo třeba neprodleně řešit.

Nabízejí se možní varianty: a) přestěhovat se jinam v Jablunce či b) realizovat stavbu nové farní budovy. Po diskuzi dochází k plánu realizace „*nové farní budovy na místě starého domu č. p. 45*“¹¹⁹, kde je zakoupen pozemek. Plán stavby byl vyhotoven stavitelem a architektem Michalem Urbánkem ze Vsetína. Pozoruhodný je pragmatický přístup jablůneckých v případě realizace této stavby. Z důvodu úspor, aby se cihly nemusely kupovat, bylo „*usneseno, dělati je v zahradě budoucí fary. Postavena kůlna, upraveno místo k vyrábění cihel, dovezen písek, a cihláři začali cihly vyrážeti. Ale, jakmile začaly schnouti, skoro všechny popukaly. Cihláři pravili: hlína je krátká. Musíme do ní dáti řezin. Když přidali do hlíny řezin, pak nepukla téměř žádná cihla. (Napadlo mi, že asi z téže příčiny míchali slámu do hlíny kdysi v Egyptě.)*“¹²⁰ Krásně se skloubila „suchá“ teologie s praxí života.

¹¹⁶ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablunce, složka: III/D/2.

¹¹⁷ Srov.: DROBNÝ, J. *Eine Schwer heimgesuchte Gemeinde*. – Přel. autor.

¹¹⁸ DROBNÝ, J. *Eine Schwer heimgesuchte Gemeinde*. – Přel. autor.

¹¹⁹ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablunce, nezařazeno. „Plán ku stavbě nové farní budovy na místě starého domu č. p. 45.“

¹²⁰ DROBNÝ, J. *Zpráva o filiálním sboru evang. reform. v Jablunce r. 1892* – archiv FS ČCE v Jablunce, s. 15. [Rukopis.]

Cihly byly tímto způsobem připravovány v roce 1898 a 1899 ke stavbě nové farní budovy (č. p. 45)¹²¹. Hrubá stavba byla dokončena v r. 1899 a na podzim 1900 se již rodina Drobných do ní stěhuje. Je třeba s uznáním říci, že při tehdejší nedostatečné technologii šlo o poměrně dobrý výkon.

¹²¹ Viz fotografie v příloze.

3. Jablůnka – samostatný evangelický sbor

3. 1. Požár obce v r. 1903

Samostatný jablůnecký sbor by zřejmě vznikl mnohem dříve, než se nakonec ve skutečnosti stalo. Zřejmou příčinou toho, že k tomu došlo až v roce 1906, je následující událost, která ochromila chod v celé dědině; ta je datována na počátek 20. stol.: *„Asi o ¾ na 10. hod. ve čtvrtek večer dne 26. března 1903 vypukl v jedné chaloupce nad chrámem oheň, kterýž v půl hodině téměř celou osadu v jeden plamen proměnil. Domek náležel jedné naší vdově a nebyl proti ohni ani pojištěn. Příčiny ohně jsem nemohl nijak zjistiti. Delší čas nepršelo, tak že šindelové střechy velmi suché byly, nad to vál neobyčejně silný vítr jižní, proto oheň zrovna letěl po všech budovách ležících před ním směrem větru k severu. Jakmile se chytla střecha chrámová, zapálil letěvší hořící šindel hned stodoly a mlýn, daleko na dolním konci osady. Div, že život lidský nezhybnul. Pět kusů dobytek a mnoho drůbeže shořelo. Mimo dobytek nezachránili lidé takřka pranic. Většina domů byla ze dřeva, tak že jen ohniště a komíny z nich zůstaly. Chrám, bývalá církevní škola, 56 domovních čísel a kovárna lehly popelem. Zjmenovaných budov církevních zůstaly jen zdi státi. Poněvadž je obec většínou evangelická, nalézá se mezi postiženými 41 evangelíků, 14 římských katolíků a 1 israelita. Škoda se páčí na 340.000 korun, z čehož jen asi třetina byla pojištěna. 75 rodin, 358 duší zůstalo bez přístřeší.“¹²²*

Z digitálního záznamu předkládám rovněž tuto zajímavou osobní vzpomínku: *Pamatuji si to tak, že stařenka nesla večerů svému manželovi na Kuropatovu pilu a včil se jí udělal takový kříž na dveřích kostela. Pak se vracela zpátky a už nic neviděla. Poté doma šla spať. A pak se vzbudili, protože celá strana kolem kostela začala hořet. – A na druhé straně bydlel pan farář Drobný, který byl později seniorem, normálně spal. A ráno když se vzbudil, tak viděl, že kostel v noci shořel. A vše, co bylo na straně kostela, pravá strana ve směru*

¹²² DROBNÝ, J. Zpráva o filiálním sboru evang. reform. v Jablunce r. 1892 – archiv FS ČCE v Jablůnce, s. 18–19. [Rukopis.]

od Vsetína, byla vyhořelá.“¹²³ Toto prazvláštní znamení kříže na dveřích kostela bylo možná předzvěstí, že se něco neblahého může stát... Šlo v podstatě o nešťastnou událost, jak se později ukázalo: Dcera Dolákové (Dorňákové) vdovy šla s latérňou¹²⁴ „do drvárný na dříví. Lampa jí větrem vypadla z ruky nebo se převrátila a ihned vše, co bylo kolem – klestí, třísky, dříví vzplanulo. Oheň se rozšířil i na jejich stavení č. p. 135 (za kostelem). Při prudkém jižním větru se požár přenesl na šindelovou střechu kostela a šířil se tak mohutně a rychle, že během čtvrt hodiny hořela obec na 6–8 místech od sebe dosti vzdálených.“^{125 126}

Nutno ovšem říci, že k tak hrozivé devastaci obce možná ani nemuselo dojít; sám Jan Drobný při svém příchodu do Jablůnky v roce 1892 pronesl následující slova: „Lidičci, proč jste to nedohotovili? Kdyby přišel oheň, zůstanou z chrámu jen holé zdi státi. Odpověděli: Ale, kde pak by tu mohlo hořeti; ostatně časem, až bude více peněz v pokladně, může se strop přikrýti. Než nebylo k tomu...“¹²⁷ Kdyby byl tenkrát prostý evangelický lid poslechl slov svého duchovního správce a ihned se jal situaci se střechou kostela řešit, ušetřil by si zřejmě o necelých 11 let později mnohá svá finanční vydání i práci. Problém byl především v tom, že z vysoké budovy kostela odletovaly šindele do širokého okolí a v mžiku se, jak již bylo zmíněno, vytvořilo v Jablůnce několik ohnisek požáru.

Zajímavou skutečností v této souvislosti je pak i fakt, který zaznamenal dnes již zesnulý kronikář Miroslav Hruška, jak sám duchovní prožil chvíle požáru: „...už bydlel, když Jablůnka hořela, na faře. Stavitel Urbánek ve snaze zabezpečit bydlícím na faře co největší klid, nechal mimo jiné na okna zevnitř připevnit dřevěná dvířka, která se na noc zavírala, což bylo příčinou, že pan farář Drobný ráno vstane, ptal se služebné, co je na Jablůnce za povyk, ta mu sdělila, že vesnice do rána vyhořela a kostel také, fara nikoliv, protože střecha byla

¹²³ Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

¹²⁴ Latérňa = lampa.

¹²⁵ FILIPOVÁ, M. et BRINČEKOVÁ, J. 500 let od založení obce Jablůnka 1505–2005, s. 33–34.

¹²⁶ Viz fotografie v příloze.

¹²⁷ DROBNÝ, J. Zpráva o filiálním sboru evang. reform. v Jablůnce r. 1892, s. 17–18. [Rukopis.]

*pokryta glazovanými taškami.*¹²⁸ Lze jen konstatovat, že Bůh dává svému milému spánek...¹²⁹

Obec vyhořela ve čtvrtek a v neděli 29. března 1903 káže Drobný na následující slova Ž 37,5: „*Svou cestu svěř Hospodinu, doufej v Něho, On sám bude jednat.*“¹³⁰ K slovům starozákonním přidal pak ještě novozákonní výrok Ježíšův, který zvláště zdůraznil: „*Nemějte starost o svůj život, co budete jíst... pít... co budeme mít na sebe... Hleďte především jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno.*“¹³¹ Drobný se snažil v dobrém úmyslu pozvednout srdce zkroušených věřících, která byly plna beznaděje a zoufalství. Bylo zřejmé, že jde o velice smutné bohoslužby, avšak bylo třeba dát lidem novou naději do srdcí, aby pozvedli své nitro k Pánu a s nadějí vzhlíželi do dalších dnů.¹³²

3. 2. Obnova chrámu

Ke cti Janu Drobnému je nutno podotknout, že se aktivně chopil pomoci a soustředil se na shánění zejména finančních prostředků, a to jak na Moravě, tak v Čechách a zejména pak i v německy mluvících zemích, aby získal podporu pro svůj sbor, jak to dokládá četná korespondence a účetní doklady.¹³³ I když byly farní budovy pojištěny, přesto to v tomto případě stačilo jen na část skutečných nákladů. Drobný byl ve shánění financí velmi činný. Ne nadarmo se o něm jistý kolega, při průjezdu obcí, nakloniv se k své ženě, vyjádřil následovně: „*Schau, hier wohnt der größte Gustav–Adolf Bummler.*“¹³⁴ A bylo to myšleno bezesporu pozitivně, neboť Jan Drobný svými diplomatickými cestami dove-

¹²⁸ Archiv FS ČCE v Jablůnce, Kronika sboru, nestránkováno.

¹²⁹ Srov.: Bible: Př 3,24: „Ulehneš-li, nebudeš se strachovat, ulehneš a příjemný bude tvůj spánek.“ Dále příp.: Ž 127,2.

¹³⁰ Bible. *Písmo svaté Starého a Nového zákona*, Ž 37,5.

¹³¹ Srov.: Bible. *Písmo svaté Starého a Nového zákona*, Mt 6,25–34.

¹³² Srov.: DROBNÝ, J. *Zpráva o filiálním sboru evang. reform. v Jablunce r. 1892* – archiv FS ČCE v Jablůnce, s. 19. [Rukopis.]

¹³³ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: R III-B/1.

¹³⁴ „Podívej, zde bydlí největší Gustav–Adolfský loudil.“ – Přel. autor.

dl z různých stran získat pro Jablůnku nemalé finanční prostředky; byl tedy, dnešní terminologií vyjádřeno, vynikající fundraiser^{135,136}

Po vyhoření chrámu nebylo potřeba jen opravit budovu, nýbrž i mnohý bohoslužebný inventář. Žádosti o podporu byly nejen finančního rázu, ale i hmotného, jak je doloženo v archivních spisech: „*Mnoho Biblí, zpěvníků, modlitebních knih, postill, atd. shořelo. Užívá se <Kancionálu církve reformované> vydaného nákladem spolku Komenského v Praze 1888. Staří údové by rádi měli první vydání, švabachem tištěné.*“¹³⁷

Obnova chrámu Páně postupovala vcelku rychle. Již za necelé dva roky čteme tuto historickou zprávu: „*Znovu vybudovaný chrám Páně byl svému účelu slavnostně odevzdán od velebného superintendenta Dr. Ferdinanda Císaře dne 11. prosince 1904. – Slavnostní kázání měl dp. Oskar Opočenský z Kláštera, proslov dp. Jan Pípal, z Ameriky přijetý, ve škole kázal dp. Bohumil Dobiáš z Liptála, a v bývalé škole místní vikář Jan Drobný. – Sbírka činila 121 K 86 h.*“^{138 139}

Je zřejmé, že na jedné straně je jistě k radosti vidět opět obnovený chrám Páně i získanou finanční podporu, která z této „jednorázové akce“ vyplynula. Sbírka v rámci tohoto bohoslužebného shromáždění byla přes 121 korun. Na druhou stranu realita jablůneckých evangelíků byla velmi při zemi. Nejenže byly právě zadlužení při obnově kostela, ale zůstávaly dosud nesplacené dluhy minulých let, jak se zmiňuje ve své zprávě sám Jan Drobný: „*Staubou všech těchto budov přes hojné dary, zvláště ev. ref. sborů na Moravě a v Čechách, jsme se těžce zadlužili. Koncem r. 1913 obnáší stavební dluh 24278 K 62 h. Ač údové našeho sboru přes 100 % přímých daní přispívají rok co rok, nemohou tak ani běžných vydání krýti, tak že jsme odkázáni na podpory odjinud. – R. 1913 odvedli údové rozvržených příspěvků 889 K 01 h, dobrovolných 55 K. Chrámová sbírka vynesla: a) na talíři 208 K 41 h b) pro misií 91 K 85 c) pro chudé 62 K 31 h. –*

¹³⁵ Fundraiser [čti: fandrejsr] – z angl. slova: člověk, zabývající se získáváním finančních prostředků pro obecně prospěšné činnosti, ať už jde o jednotlivce či neziskové organizace.

¹³⁶ Srov.: DROBNÝ, J. *Zpráva o filiálním sboru evang. reform. v Jablunce r. 1892* – archiv FS ČCE v Jablůnce, s. 9–19. [Rukopis.]

¹³⁷ DROBNÝ, J. *Zpráva o filiálním sboru evang. reform. v Jablunce r. 1892* – archiv FS ČCE v Jablůnce, s. 20. [Rukopis.]

¹³⁸ Srov.: DROBNÝ, J. *Eine Schwer heimgesuchte Gemeinde.* – Přel. autor.

*Konfirmandi přinesli na sirotčince 10 K 70 h. – Nájemné přijato 804 K 63 hm z Kontribučního fondu 7 K 48 h. – Ve prospěch Gustav-Adolfského spolku sebráno 113 K 92 h. – Od zvonění 12 K 50 h.*¹⁴⁰

3. 3. Jablůnečtí evangelíci se stávají samostatným farním sborem

Tak jak evangelíků postupně v Jablůnce přibývalo, rostla i touha po vlastním sborovém životě. Jen pro ilustraci uvedu sondu tří dat, na nichž ilustruji vzrůstající počty reformovaných v Jablůnce: r. 1796 – 345 duší; r. 1820 – 400 duší; kolem r. 1913 – 928 duší.¹⁴¹ – V r. 1913 již bezpečně víme, že pod jablůnecký reformovaný sbor byly zahrnuty i reformovaní z okolních sborů; doslova se v „Eine Schwer heimgesuchte Gemeinde“ od Jana Drobného uvádí následující: *„Ev. ref. Farní sbor v Jablunce na Moravě ve třech okresních hejtmanstvích (Vsetín, Valašské Meziříčí, Holešov) a čítá koncem r. 1913 v devíti obcích (Jablůnka, Ratiboř, Hošťálková, Kateřinice, Pržno, Mikulůvka, Jarcová, Kunovice, Rajnochovice) 928 duší. Mimo to vyskytovali se aneb časem i vyskytují údové naši na Lazech, Oznici, Polici, Brankách, Podhradské Lhotě, Drštkové a Kašavě, kteréžto obce náleží k hejtmanství valašsko-meziříčskému a k holešovskému. Jen v Jablunce samé převyšuje počtem naše vyznání ostatní.*“¹⁴²

Ohledně finančního zabezpečí filiálního sboru jablůneckého si nešlo nikterak výskat. Mnozí byli „obyčejní lidé“, kteří mnoho peněz neměli a mimo to živilo mnohačetné rodiny. Z té doby je znám následující záznam: *„Všichni údové sboru platili a platí pouze asi dvanáct set korun všech přímých daní. Jsouť maloroľníci, tovární dělníci a nádeníci. Při příchodu vikáře měl sbor 123 K 03 h dluh a fondů žádných. Pročež začal vikář ihned sbíratí dotační fond, jehož úroky by dohromady s příspěvky církevních církevníků poskytly plat farářský, aby fili-*

¹³⁹ Viz fotografie v příloze.

¹⁴⁰ Srov.: DROBNÝ, J. *Eine Schwer heimgesuchte Gemeinde*. – Přel. autor.

¹⁴¹ Ibidem.

¹⁴² DROBNÝ, J. *Eine Schwer heimgesuchte Gemeinde*. – Přel. autor.

álka mohla býti proměněna v samostatný sbor farní. Poněvadž prvního roku platu od sboru nebral, určeno těch 600 K k fondu dotačnímu. Než r. 1892 splaceno pouze 100 K, tak že koncem roku teprve 498 K 72 h obnášel. Příspěvky údů činily v tomto roce 673 K 84 h, nepočítaje v to 32 K osobního příspěvku jednou pro vždy složeného, a chrámovou sbírku 176 K 89 h. – R. 1894 koupen 1/2 grunt č. p. 45 na Jablunce za 7000 K, čímž zároveň získáno stavební místo pro faru naproti chrámu Páně.¹⁴³

Teprve výnosem ze dne 21. prosince 1906 č. 4440 prohlásila vysoká c. k. ev. vrchní církevní rada sbor jablůnecký za samostatný sbor farní helvetského vyznání. Na Štědrý večer došel telegram: „Farní sbor poturzen. Blahopřejeme. Opočenský. Molnár.“^{144 145}

Pro nastínění finanční situace jablůneckého sboru krátce po znovuvybudování kostela a s dluhy let předešlých (fara + původní stavba kostela) předkládám autentickou finanční zprávu: „Koncem r. 1906 obnášel farní dotační fond 12 728 K 57 h ve správě sboru a hlavní dar rakouského hlavního spolku Gustav Adolfské jednoty, na schůzi v Linci jednomyslně přiřklý, v obnosu 1825 K. Příjem roku tohoto od údů sboru činil = rozvržené příspěvky 633 K 21 h, na zvony darováno 53 K 60 h, na jiné potřeby 20 K, chrámová sbírka a) na talíři 202 K 44 h b) na misii 75 K 16 h c) pro chudé 44 K 93 h; konfirmandi přinesli na sirotčince 17 K 30h – celkem 1046 K 64 h. Mimo to sebráno na Gustav Adolský spolek 69 K 68 h. Nájemné přijato 610 K 86 h, z Kontribučenského fondu 7 K 96 h, od zvonění při pohřbích 21 K. – K fondu dotačnímu dostalo se nám vedle darů různých spolků Gustav Adolfských a přátel větších obnosů r. 1894 od Matěje Dobrovolného z Rosičky u Žďáru nad Sázavou 1000 K, r. 1902 od zmíněných bratří Josefa Storcha a MUDr. Karla Storcha taktéž po 1000 K, z diecézního fondu ev. ref. superintendence moravské 1895 zl 980 = 1960 K, r. 1899 zl 772.06 = K 1544.12 a r. 1906 K 2265, tedy celkem 5769 K 12 h. Poslední z tohoto

¹⁴³ DROBNÝ, J. *Eine Schwer heimgesuchte Gemeinde*. – Přel. autor.

¹⁴⁴ Srov.: DROBNÝ, J. *Eine Schwer heimgesuchte Gemeinde*. – Přel. autor.

¹⁴⁵ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-9, Kniha protokolů 1902–1938.

*fondu a závazek ústředního představenstva Gustav Adolfské jednoty v Lipsku, že nám po tři roky 300 K poskytne, rozhodly konečně naše osamostatnění.*¹⁴⁶

Tak se z jablůnecké expozitury stává farní sbor. Zajímavě je uvedena tato skutečnost v Knize protokolů 1902–1938: O provedené změně není zmínky, pouze v záhlaví schůze se z něčeho nic místo: „...evangelického reformovaného filiálního sboru objevuje nyní bez dalšího vysvětlení: „evangelický reformovaný farní sbor...“. Později někdo v knize protokolů učinil mezi zápisy dvojbarevnou, červenomodrou čáru.¹⁴⁷

Můžeme jen vyslovit domněnku, že mohlo dojít k vzniku samostatného evangelického reformovaného farního sboru v Jablůnce dříve, kdyby tehdejší svědkové víry nebyli vázáni tolika výdaji.

3. 4. Vznik Českobratrské církve evangelické

Z historického hlediska vzniku jednotlivých církví je zrod Českobratrské církve evangelické (ČCE) zajímavým faktem, poněvadž je poznamenán nikoli dalším dělením doposud existující církve, nýbrž sloučením dvou reformačních proudů, helvetského a augsburského vyznání.

Cesta ke sloučení těchto konfesí v našich zemích, byla postupně promyšlena. V rámci širší historie je nutno říci, že od začátku reformace nebyli čeští evangelíci nikdy jednotní. Už samotné husitské hnutí mělo nemálo klidných i radikálních proudů. Pak zde byla také církev podobojí a samozřejmě Jednota bratrská se svým velkým a hlavním křesťanským myslitelem Janem Ámosem Komenským.

V rámci toleranční doby byla pro evangelíky nastolena pouze možnost augsburského vyznání (a. v.) nebo helvetského vyznání (h. v.) (viz výše podkapitola „1. 5. Josef II. a doba osvícenství – Toleranční patent“), a tudíž možnost volby přímého navázání na staré duchovní tradice Jednoty Bratrské nebo utrakvistů nebyla dovolena.

¹⁴⁶ Srov.: DROBNÝ, J. *Eine Schwer heimgesuchte Gemeinde*. – Přel. autor.

¹⁴⁷ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-9, Kniha protokolů 1902–1938.

Podnětů k vytvoření společné evangelické církve stále v historii času přibývalo. Důležitým faktorem byla především společná evangelická konzistoř, která obě církve (a. v. a h. v.) spojovala. A i bohoslovci často studovali na stejných školách. Pak zde byla, v rámci národního obrození, touha po náboženském odkazu Bratří a husitů, který by se mohl tímto zdůraznit. Na druhou stranu byly ale také slyšet hlasy, které připomínaly jedinečnost každého vyznání.¹⁴⁸

Postupně docházelo k stále užší a hlubší spolupráci augsburské a helvetské konfese. Praktickým významným dokladem této kooperace bylo kupříkladu od r. 1914 vydávání společného periodika, Kostnických jisker. V této tiskovině byla také otevřena anketa ohledně sjednocení těchto dvou církví. Úsilí o spojení církví bylo přerušeno I. světovou válkou. V prvních letech velké války docházelo k perzekucím, kdy byly evangelické tiskoviny censurovány, příp. i zastavovány.

Nastolená cesta sjednocení ale nebyla úplně zastavena. I ve válečné vřavě se nadále pokračovalo ve snaze o sjednocení. Předními představiteli byli Josef Souček za reformovanou stranu a Ferdinand Hrejsa za luterskou větev; za specifickou část evangelické církve na Valašsku to byl Josef Hromádka, rodák z Hodslavic.¹⁴⁹

V rozhodných jednáních o vytvoření společné evangelické církve šlo nejen o vytvoření protestantské církve h. v. i a. v., ale i o zařazení menších evangelických tradic v době rozpadající se rakousko-uherské monarchie.

Průlomem v dějství bylo vyhlášení Československé republiky, a to 28. října 1918. Hned nato, 5. listopadu 1918, byl svolán Ústředním výborem „*generální sněm (synod) českých evangelických církví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*“.¹⁵⁰ Jednání se zúčastnila většina kazatelů a zástupců staršovstev. Centrálním tématem bylo obnovení české církevní scény a spojení v jednotnou evangelickou církev. Proto byla zcela jednomyslně na tomto sněmu 17. a 18. prosince 1918 přijata následující rezoluce: „*Po stošedesátiletém pronásledování českých církví husitských byly pozůstatkům jejich tolerančním patentem z. r. 1781*

¹⁴⁸ Srov.: *Církev v proměnách času: Sborník k 50. výročí spojení Českobratrské církve evangelické*, s. 9–10.

¹⁴⁹ Srov.: *Církev v proměnách času: Sborník k 50. výročí spojení Českobratrské církve evangelické*, s. 10–11.

okrojovány konfese augsburská a helvetská. Avšak české evangelické církve vždy živě si byly vědomy, že vznikly z reformace české, z církve podobojí a Jednoty bratrské. Také z ducha jich stále byly živý. A proto nyní, kdy navrátila se českému národu vláda věcí jeho, obě církve evangelické a. a h. v. na svém generálním sněmu 17. prosince 1918 usnášejí se jednomyslně a slavnostně, že po třistaletém násilném odtržení od svých otců vracejí se k nim a navazují znovu zjevně na českou reformaci husitskou a na církev podobojí a Jednotu bratrskou. Majíce pak obě jeden původ, po příkladu těchto církví otcovských a dle odkazu J. A. Komenského v „Kšaftu“ slučují se a prohlašují se za církev jednotnou. Tomuto svému rozhodnutí dávají výraz tím, že majíce základem jednotné církve své evangelium jakožto pravidlo svého náboženství, hlásí se k Českému vyznání, na němž r. 1575 církev podobojí a Jednota bratrská sjednotily se a r. 1609 v Majestátu sloučily v církev jedinou, a Bratrskému vyznání od J. A. Komenského z. r. 1662 jakožto poslednímu vyjádření víry českých bratří. Přijetím těchto vyznání českých osvědčují jednak svou historickou a duchovní souvislost se jmenovanými církvemi husitskými a jednak svou snahu a vědomé odhodlání dle vzoru těchto církví a na základě jejich zásad, učení zkušeností a darů dále nábožensky žítí a pracovati na vzdělání království Božího v národě českém.“¹⁵¹

Z výše uvedeného textu je zřejmý hluboký duch ekumenismu obou nově spojených církví (a. v. a h. v.); vždyť byla přijata, mimo základní starokřesťanská vyznání víry – tj. Apoštolské, Nicejsko-caříhradské, Anathasiovo a rovněž Čtyř artikul pražských – všechna vyznání, odkazující na reformační tradice, a to jmenovitě Lutherská konfese (z r. 1530), Bratrská konfese (z r. 1535), Helvetská konfese (z r. 1566) a také České konfese (z. r. 1575).¹⁵²

To vše ve svém průniku pak tvoří obsah učení nově vzniklé sloučené církve. Nešlo ovšem o splynutí církví, jak by se mohlo při zběžném pohledu na rezoluci zdát. Nýbrž v intenci prohlášení šlo především o vyjádření vzájemnosti, solidari-

¹⁵⁰ Církve v proměnách času: Sborník k 50. výročí spojení Českobratrské církve evangelické, s. 12.

¹⁵¹ Církve v proměnách času: Sborník k 50. výročí spojení Českobratrské církve evangelické, s. 13.

¹⁵² Srov.: OTTER, J. et VESELÝ, J. První sjednocená církev v srdci Evropy, s. 51–52.

ty i duchovního směřování na společné cestě v nově vznikající republice. Proto také se generální sněm mimo své interní záležitosti zabýval také otázkami demokracie, občanské angažovanosti i připraveností ke spolupráci v oblasti školství.¹⁵³

Nově vzniklá sloučená církev přijala pak po širší diskusi název Českobratrská církev evangelická (ČCE).¹⁵⁴ Těmito třemi slovy chtěli autoři vystihnout následující sdělení:

1. Českobratrská – odkaz na obecenství; touha po společenství věřících, tj. bratří a sester, kteří se řídí zákonem Kristovým.
2. církev – z lat. ecclesia – místo shromažďování nad slovem Božím.
3. evangelická – tj. radostná zvěst o svatém Bohu; evangelium jako jediné pravidlo víry i života.¹⁵⁵

Tak jak již od doby svého vzniku je i nyní ČCE (někdy je též zkráceně užíváno zjednodušeného sousloví „Evangelická církev“) spojena s křesťany všech vyznání a dob svou vírou v Boha Otce, Syna i Ducha svatého. Spolu s ostatními křesťany je účastna jedné svaté obecné církve Kristovy, jež se uskutečňuje v díle Ducha svatého.

Jediným pravidlem života i víry je Bible, jež je interpretována jako slovo Boží, v němž středem je Kristus. Svým životem člen Evangelické církve dosvědčuje zvěst evangelia i spasení skrze Ježíše Krista, jeho osobního Pána a Spasitele. To vše se děje ve společenství, kde jsou rovněž vysluhovány – explicitně Kristem ustanovené – svátosti, tj. křest svatý a svatá Večeře Páně. V tomto společenství vytváří pak její člen obecenství víry, lásky i naděje; je připraven k vzájemné službě i přijímá odpovědnost za věci veřejné.

Toto konání není samoučelné, nýbrž člen ČCE je si vědom, že tak slouží Bohu i bližním, jakožto každý pokřtěný; neboť ČCE uznává všeobecné kněžství, a tak i jednotlivé dary Ducha svatého jsou dány k rozličným službám.

¹⁵³ Srov.: *Církev v proměnách času: Sborník k 50. výročí spojení Českobratrské církve evangelické*, s. 14.

¹⁵⁴ K bližší historii ČCE viz Českobratrská církev evangelická [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.e-cirkev.cz/clanek/79-Historie-CCE/index.htm>> [cit. 26. února 2014]

¹⁵⁵ Srov.: HROMÁDKA, L. J. *Zásady Českobratrské církve evangelické*, s. 5–9.

ČCE je vedena zásadami presbyterně synodními; tzn. že každý farní sbor má svou vlastní správu, tzv. staršovstvo, které je ve vedení farního sboru; vyšším správním celkem je konvent; zde jsou voleni zástupci ze širší geografické oblasti z jednotlivých sborů, tzv. seniorátu, a konečně pak nejvyšším orgánem je synod, kde jsou voleni členové z jednotlivých seniorátů.¹⁵⁶

Sloučením helvetské a augsburské větve se rovněž jablůnečtí evangelíci stali součástí ČCE.

3. 5. Duchovní Josef Ondruch: 1934–1945

Druhým duchovním správcem samostatného jablůneckého sboru byl Josef Ondruch. Narodil se ve Valašské Bystřici 9. března 1905 v evangelické rodině. Po reálném gymnáziu a studiu teologie v Praze a krátkých stipendijních cestách v Paříži a Curychu se dostává na sbor do Soběslavi. Zde se oženil s Vlastou, rozenou Vítkovou. Následně se pak hlásí na místo duchovního do Jablůnky.¹⁵⁷

Příchodu Josefa Ondrucha do Jablůnky předcházela náležitá příprava. Jan Drobný, tehdy ještě jako farář sboru a předseda staršovstva, seznamuje v únoru 1934 presbytery s možnými kandidáty do Jablůnky; doslova se v zápise uvádí: „Předseda sděluje, že o místo duchovního se přihlásili dva bratři, a to vikář Ondruch ze Soběslavi a studující bohosloví Pištora z Prahy. Dle § 73 církevního zřízení oznámíme jejich jména synodní radě a poprosíme o brzké další vyřízení.“¹⁵⁸ Toto vyřízení vskutku brzo proběhlo, a tak se jablůnečtí mohli bez překážek dát do příprav výběru nového duchovního správce.

První jablůnecký farář Jan Drobný si ale s celou záležitostí pospíšil. V dubnu 1934 již byl s oběma kandidáty domluven na tom, že se každý v jinou neděli

¹⁵⁶ Srov.: Českobratrská církev evangelická [online]. Dostupné na WWW: <http://www.e-cirkev.cz/clanek/661-Cirkevni-zrizeni-Ceskobratrske-cirkev-evangelicke/index.htm> [cit. 26. února 2014]

¹⁵⁷ Srov.: archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-C-1/1, Josef Ondruch, 1941–1945, Lebensbeschreibung ze dne 1. května 1942. – Přel. autor.

¹⁵⁸ Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-9, Kniha protokolů 1902–1938.

v Jablůnce ukážou a poslouží bohoslužbami.¹⁵⁹ Horkým uchazečem se stal právě Josef Ondruch, který poslal Janu Drobnému dopis, v němž se zavazuje, „že v pádu zvolení volbu přijme.“¹⁶⁰

21. května 1934 na volebním shromáždění byl „zvolen jednohlasně jediný hlásící se kandidát p. vikář Ondruch, t. č. v Soběslavi. Po vyhotovení povolací listiny schůze modlitbou ukončena.“¹⁶¹ Takto svižně byl nový kazatel do Jablůnky povolán.

Netrvalo dlouho a Josef Ondruch se dostává na své nové působiště. Z jižních Čech to musela být pro něj jistě velká změna. Sám měl velkou radost, že se dostává právě na toto místo a může v jablůneckém sboru pracovat.

Nebylo to ovšem hned. Mezi odchodem ze Soběslavi a nástupem do Jablůnky stála povinnost, o které je zmínka v zápisu ze schůze staršovstva: „Zahájí tuto práci, jakmile se vrátí z vojenského cvičení.“¹⁶² Již v červenci se však přestěhoval¹⁶³ a oficiálně nastoupil službu kazatele od 16. srpna 1934 jako vikář.¹⁶⁴

Ondruch přichází do Jablůnky v době, která bude poměrně pohnutá; je to čas doznívající hospodářské krize a celý čas II. světové války.

Pozitivní bylo, že měl v mnohém nový kazatel na co navazovat. Ve sboru fungovaly všechny složky sborového života. Sbor se pravidelně scházel ke svým bohoslužbám, několikrát za rok byla vysluhována sv. Večeře Páně, probíhalo církevní vyučování náboženství, byla prováděna příprava konfirmandů, vyučovány děti v nedělní škole, scházelo se sdružení mládeže a nezanedbatelnou službou církve byla také sociální práce ve sboru.

Mladý kazatel byl ve své práci velmi horlivý. O tom svědčí i zmínka, že nechtěl připustit jednoho z budoucích konfirmandů ke zkoušce, s odůvodněním, že je u něj naprostá neznalost probírané látky, ale hlavně nekázeň. Avšak na přímluvou některých bratří byl dotyčný přece jen připuštěn.¹⁶⁵

¹⁵⁹ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-9, Kniha protokolů 1902–1938.

¹⁶⁰ Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-9, Kniha protokolů 1902–1938.

¹⁶¹ Ibidem.

¹⁶² Ibidem.

¹⁶³ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-C-1/1, Josef Ondruch, 1941–1945, Lebensbeschreibung ze dne 1. května 1942. – Přel. autor.

¹⁶⁴ Srov. *Církev v proměnách času: Sborník k 50. výročí spojení Českobratrské církve evangelické*, s. 294.

¹⁶⁵ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-9, Kniha protokolů 1902–1938.

Sbor si byl dobře vědom sociální solidarity s potřebnými, a proto jako výraz své křesťanské víry pravidelně přispíval na chudé v Jablůnce, ale i jinde mimo svou obec, jako byla např. podpora Husova sirotčince ve Vsetíně i jinde v zemi.¹⁶⁶

V rámci svého duchovenského působení musel kazatel spolu s presbytery řešit také administrativní záležitosti. Mimo rozličných voleb do vyšších správních celků, které se v církvi pravidelně uskutečňují, zde bylo také nařízení ohledně rozhraničení sborů. Jak bylo již v podkapitole „2. 1. Evangelíci se přihlašují ke své víře úvodem“ uvedeno, Jablůnka byla většinově helvetského vyznání. Avšak po mnohých letech od sjednocení církví helvetské a augsburské konfese byl časem mezi prostým lidem tento rozdíl málo patrný. Nejednou se stalo, že rodiče se cítili být helvíty, avšak jejich děti už tento rozdíl tolik nespátřovaly a klidně chodily do původně luterského kostela v místě, kde bydlely.¹⁶⁷ Toto rozhraničení sborů mělo zejména následky finanční. Bylo třeba po nějakou dobu platit salár tam, kam člověk patřil původně. Teprve po několika letech platil plnou výši saláru člen sboru ve svém novém bydlišti.

Proto bylo na základě usnesení synodní rady od roku 1935 navrženo členům jablůneckého sboru bydlících v okolních obcích, aby byli zapsáni v matrice tamních sborů.¹⁶⁸

Být kazatelem na sboru znamená spolupodílet se na věcech duchovních i hmotných. Nejinak tomu bylo i v příchodu Josefa Ondrucha do Jablůnky. V souvislosti s jeho nástupem musel samozřejmě sbor počítat také s patřičnými výdaji. Neprožíval zrovna nejlepší finanční období. I když nebyl příliš zadlužen, bylo třeba přispět na část platu nového kazatele, dále pak vyrovnat několikaměsíční administraci, kdy byl sbor bez faráře, a to br. faráři Skalákovi ze Vsetína a v posledu pak ještě zbývalo uhradit 800 Kč bývalému duchovnímu správci Janu Drobnému. Jak se uvádí v zápisu ze schůze staršovstva: „...*ale v pokladně není peněz, a členové sboru platí až ke konci roku, nutno si obnos vypůjčit. V záložně půjčovat je obtížno, proto je Dr. Esterák ochoten potřebný obnos*

¹⁶⁶ Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-10, Kniha protokolů 1938–1954.

¹⁶⁷ Srov.: ibidem.

¹⁶⁸ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-9, Kniha protokolů 1902–1938.

sboru půjčit.“ Nutno říci, že šlo „jen“ o jistý příspěvek od sboru, poněvadž valnou část mzdy tvořila kongrua^{169,170}

Jistou nepatrnou finanční změnu pocítil sbor i za necelý rok nato, a to když vikář Ondruch obdržel v listopadu 1934 dekret volitelnosti za faráře. Sbor se rozhodl nevypisovat místo vikáře, nýbrž navrhnout dosavadního kazatele na svého faráře; stalo se tak a 9. prosince 1934 byl Josef Ondruch všemi hlasy zvolen za faráře sboru a 12. května 1935 byl řádně instalován.¹⁷¹

Z historických archivů o jablůneckém sboru se snad ani nedá příliš vyrozumět, že šlo v době Ondruchova působení o tolik krizové období: na začátku jeho působení právě vrcholila celosvětová hospodářská krize a v době jeho odchodu bylo nedlouho po druhé světové válce. To, že Knihy protokolů nevyznívají příliš pesimisticky, bylo patrně způsobeno právě tím, že zapisovatelem a zároveň předsedou staršovstva byl právě sám Ondruch.

Paradoxně právě ve válečné době se také zvyšovala obětavost jablůneckých evangelíků, i když vždy byl veden určitý počet „neplatičů“ saláru. V rámci této obětavosti je uvedeno, že např. v roce 1942 jsou jablůnečtí na druhém místě, co se týče výběru saláru a třetí v chrámových sbírkách z celého seniorátu.¹⁷²

Sbor v té době nezahálel. I uprostřed hmotných ohrožení se dovedl chovat racionálně. O tom svědčí jeho dobrá hospodářská politika, kterou se projevoval.

V roce 1937 koupil u řeky Bečvy pozemek, který sloužil k dobývání štěrku a písku a následnému prodeji, tzv. Řečiska.¹⁷³ Tím si zajistil na několik let poměrně jistý a trvalý příjem, kterého bylo tolik třeba.

S blížícím se válečným obdobím bylo nejisté jakékoliv finanční prostředky uchovávat. Sbor proto získané peníze používal tak, že zakoupil několik pozemků, např. Háje a Poschlu, které pak dále pronajímal. Tím byl zaručen pravidelný

¹⁶⁹ Kongrua = státem poskytovaný příjem duchovních.

¹⁷⁰ Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-C-1/1, Josef Ondruch, 1941–1945, doklady korespondence tohoto příjmu z let 1941–1945.

¹⁷¹ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-9, Kniha protokolů 1902–1938.

¹⁷² Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-10, Kniha protokolů 1938–1954.

¹⁷³ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-9, Kniha protokolů 1902–1938.

a jistý příjem a zároveň v případě jakýchkoliv problémů s pronajímatelem bylo možno smlouvu vypovědět a pozemek pronajmout jinému.¹⁷⁴

Jablůnečtí ale také plánovali nejednu opravu, přestože hospodářská situace nebyla příznivá. Z předpokládaných investic se mělo jednat o tyto výlohy: plánovaná oprava chrámu, oprava plotu kolem kostela, oprava farního bytu (nynější sborový dům), kde také měla proběhnout výměna kamen, vymalování místností a nátěr podlah. Rovněž byla započata sbírka na opravu kostela. Taktéž se uvažovalo o rozšíření sborového domu (dnes č. p. 16), aby vznikl vhodný prostor pro skupiny dětí nedělní školy a mládeže; za tímto účelem byl osloven architekt Tejc. Mimo to pak vznikla i myšlenka na koupi dalšího zvonu, který by se umístil do věže kostela.¹⁷⁵ I když již bylo mnoho peněz na tento konkrétní účel vybráno, ke koupi zvonu nedošlo, poněvadž stále ještě nebyla vybrána požadovaná výše. To ostatně tento vklad zachránilo, jelikož kdyby k tomu došlo, tak by jistě jablůnečtí, tak jak mnozí jiní, i o tento druhý zvon v roce 1942 přišli.¹⁷⁶

Je také nutno ocenit velikou kuráž jablůneckých evangelíků, a to když v září 1940 doporučují obci, „*aby, jak je tomu jinde, dala pořídit na kostelové věži hodiny.*“¹⁷⁷

Objevily se ovšem i investice, s kterými se dopředu nepočítalo. Tak se např. v červenci 1941 se projevila jistá „nepříjemnost“. Ražená studna, z které bývala brána voda pro faru (nynější sborový dům), se ukázala jako závadná (vznik břišního tyfu), a muselo se proto hledat řešení, jak získat pitnou vodu. Bylo rozhodnuto vybudovat novou studnu, vodovod i koupelnu; předběžný rozpočet na tuto akci byl 17.000 Kč.¹⁷⁸

Jedenáctiletá doba působení Josefa Ondrucha v Jablůnce je v záznamu místního kronikáře Miroslava Hrušky charakterizována takto: „*On byl kněz spravedlivý, nenadržoval chudým ani bohatým, ale když měl říct rozhodující slovo, zastal se chudáka, vždyť byla krize, nezaměstnanost, on sám v mládí poznal život*

¹⁷⁴ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-9, Kniha protokolů 1902–1938. a Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-10, Kniha protokolů 1938–1954.

¹⁷⁵ Srov.: Viz archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-9, Kniha protokolů 1902–1938 a archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-10, Kniha protokolů 1938–1954.

¹⁷⁶ Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-10, Kniha protokolů 1938–1954.

¹⁷⁷ Ibidem.

¹⁷⁸ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-10, Kniha protokolů 1938–1954.

na Valašsku. To snad mělo za následek, že bohatí Jablůnčané přestávali pravidelně chodit do kostela, nechtěli slyšet nekompromisní kázání.“¹⁷⁹ Je ovšem těžké jakkoli hodnotit práci tohoto muže, neboť nastupoval v době právě vrcholící světové hospodářské krize a končil krátce po druhé světové válce. Všechny tyto okolnosti se musely promítnout i do kazatelské práce na sboru. Podle dochovaných dokumentů si ovšem Josef Ondruch počínal vcelku dobře. Dovedl těžkými dobami (hospodářská krize, válka) provést svůj sbor bez většího omezení církevního provozu a dovedl vytvořit stálé příjmy z koupě a následného pronájmu pozemků zabezpečujících chod sboru do budoucna.

Připomenu zde v této souvislosti ještě Ondruchovu pobožnost na druhé poválečné poradě řádné schůze staršovstva. (Z první poválečné rady schůze staršovstva není žádný záznam, jelikož zřejmě z nastalé euforie v nabyté svobodě se zápis neprovedl, i když, jak je explicitně řečeno v následujícím, víme, že se taková porada staršovstva jistě konala.)¹⁸⁰

Farář Ondruch *„jako již v květnové poradě staršovstva i nyní dal nejprve výraz vděčnosti Bohu za národní osvobození, v němž i církev si mohla volněji vydechnout. Pán ve své lásce se nad námi smilovával a neodnímal od nás svého Slova. Ono bylo naší silou, potěšením i nadějí v těžkých a chmurných letech válečných. Novou svobodu musíme chápat jako dar i jako závazek k novému a věrnému hledání Hospodina a následování Božích cest. Jen budeme-li činit pokání a obrátíme-li se k Němu, může nám a celému světu vzejíti nová doba, v níž „milosrdenství a víra potkají se spolu, spravedlnost a pokoj dají sobě políbení“ Ž 85,10. Při slavnosti díkučinění za dar národní svobody kázáno bylo na text Ž 102,19–23.“*¹⁸¹

Jak vyplývá z výše uvedeného protokolovaného záznamu, jablůnečtí představitelé evangelické církve měli pěkná předsevzetí do dalších let. Žel, jen se nepodařila plně zrealizovat, poněvadž místo nastolení nové doby – v milosrdenství, víře, spravedlnosti a pokoji – se po nacistické totalitě dostavila komunistická.

¹⁷⁹ Archiv FS ČCE v Jablůnce, Kronika sboru, nestránkováno.

¹⁸⁰ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-10, Kniha protokolů 1938–1954.

¹⁸¹ Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-10, Kniha protokolů 1938–1954.

Josef Ondruch ukončuje svoji službu v Jablůnce 31. října 1945, na vlastní žádost, kdy je osloven na uvolněné místo do Hodslavic.¹⁸²

3. 6. Duchovní Bohumír Popelář: 1945–1961

Bohumír Popelář (nar. 28. října 1896 v Nadějově)¹⁸³ je zvolen 25. listopadu 1945 za jablůneckého faráře, a to 261 hlasy z 261 oprávněných voličů, jak dokládá Jan Martinek, kurátor i zapisovatel v jedné osobě. Popelář záhy přichází do Jablůnky.¹⁸⁴

Zdálo by se, že nový duchovní přichází do Jablůnky v poválečné době, v čase nových možností a smysluplné hluboké duchovní práce celého sborového společenství. Leč v čase příchodu Popeláře do Jablůnky nastupuje a postupně stále více sílí i Komunistická strana Československa, která svou diktaturou proletariátu nekompromisně udává jiný tón.

Kmenová základna členů se ztenčuje. V knize protokolů ze schůzí staršovstva je uvedena zmínka, že průměrná návštěvnost bohoslužeb byla v roce 1945 18 % avšak již za dva roky na to jen 14 %. Kupodivu se to neprojeví na sborovém příjmu saláru. Částečně lze tento údaj vysvětlit stěhováním mnohých rodin z Jablůnky na jižní Moravu a do pohraničí, které bylo nutno po odsunu Němců osídlit. Avšak zajisté se našli i mnozí, kteří zkrátka přestali do kostela chodit. U těchto druhých lze konstatovat, že i když množství členů sboru ubývalo, tak zřejmě mizeli ti, jejichž víra pod příbojem protivenství neobstála. Ti pak, kteří zůstali, se svou angažovaností projeví jako opravdoví křesťané.¹⁸⁵

V roce 1948 se jako součást komunistické politiky dostává na přetřes financování duchovních. Prakticky to znamená, že vládnoucí Komunistická strana se snaží získat moc nad církví, a to poměrně jednoduchou, i když promyšlenou lstí. Přichází totiž s návrhem, že by duchovní povolených církví byli státem placeni.

¹⁸² Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-10, Kniha protokolů 1938–1954.

¹⁸³ Srov.: *Církev v proměnách času: Sborník k 50. výročí spojení Českobratrské církve evangelické*, s. 297.

¹⁸⁴ *Ibidem*.

¹⁸⁵ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-10, Kniha protokolů 1938–1954.

Výměnou za to je jistý dohled nad sbory i kazateli. Tento politický tlak stále sílí. Jablůnečtí presbyteri při srpnové schůzi roku 1948 jednoznačně odmítli tuto vládní osnovu navrženého zákona. Ostatně, jak je všeobecně známo, nebylo jim to v dalším historickém vývoji nic platné, ale tato statečnost ducha se jistě cení. Nakonec se zákon osmačtyřicátého roku prosadil a církve přišly o mnohé své nemovitosti. Přišly naopak k tomu, že duchovní byli placeni z peněz státu za cenu dozoru na nimi.¹⁸⁶

V čase působení bratra Popeláře na jablůneckém sboru se zde objevuje ještě jedna významná osobnost. V roce 1948 či 1949 dochází do Jablůnky ze Vsetína – Horního sboru paní seniorová Alžběta Pokorná; tak se jí říkalo. Ne, že by se v Jablůnce objevila sama od sebe, ale tuto iniciativu vyvinuli sami jablůnečtí, poněvadž se doslechli o jejích výborných schopnostech ve vedení sborového zpěvu. V jablůneckém sboru se ujímá nejen zpěvu, nýbrž i vyučování dětí v nedělní škole, přípravy učitelů nedělní školy a vedení mládeže; byla to velice charismatická osobnost.^{187 188 189 190}

Sestra Pokorná byla bezdětnou vdovou, jejíž muž zahynul v koncentračním táboře, a tak veškerou svou energii věnovala těmto sborovým věcem. Vedle toho pak také vedla zpěv v evangelickém sboru v Huslenkách.¹⁹¹

Jablůnecký pěvecký kroužek nebyl nikterak zakřiknutý. Vystupovalo se na Vánoce i Velikonoce. Scházelo se tak 15–20 lidí. Zpěv býval čtyřhlasý a velice se dbalo na to, aby to, co se zpívá bylo nejen odzpíváné, nýbrž i prožité. Dokladem této skutečnosti je tato autentická výpověď: *„Vzpomínám si na jeden takový dojemný zážitek, když jsme zpívali v Růžďce u pomníčku (míněn pomník obětí falešného tolerančního patentu). Bylo to tak v podvečer, slunéčko už tak zapadalo... a my jsme tam zpívali píseň: Otcové símě když rozsávali, krví svou věr-*

¹⁸⁶ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-10, Kniha protokolů 1938–1954.

¹⁸⁷ Ibidem.

¹⁸⁸ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-11, Kniha protokolů 1955–1967.

¹⁸⁹ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

¹⁹⁰ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

¹⁹¹ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

nou ji zalévali. Mřeli u víře, že přijde čas, kdy sítě rozseté vzejde zas... A to bylo tak prožité, ta píseň, ona... prostě dařilo se nám.“¹⁹²

I v práci s mládeží si sestra Pokorná počínala výtečně. Do sdružení přinášela rozličné scénky, pod jejím vedením se hrála divadla. Často dovedla poutavě vyprávět nějaký příběh, aniž by bylo zřejmé kam v ději směřuje; mladí lidé čekali, co z toho vznikne a nakonec byli mile překvapeni, že to bylo biblické místo. Jeden z pamětníků na tu dobu rád vzpomíná slovy: „*Já jsem nepoznal takového člověka, který by měl takový vztah k mladým lidem a skutečně udělala hodně práce.*“¹⁹³ Bylo nás dvacet, někdy až třicet ve sdružení mládeže.¹⁹⁴

Paní Pokorná sloužila v Jablůnce prakticky až do příchodu nového duchovního správce, Miroslava Janeby, a krátce ještě potom cca do r. 1963. V podstatě se dá říci, že bratr Popelář vedl sbor „*k pochopení hlubin tajemství pravdy Písma svatého a křesťanského života víry*“¹⁹⁵ a sestra Pokorná zde utvářela laskavou mateřskou péči. Pan farář připravoval hluboká kázání a sestra Pokorná se zabývala více praktickou prací ve společenství sboru.^{196 197}

Bratr Popelář to ale neměl dle dochovaných dokumentů v Jablůnce úplně lehké. Byl člověk velmi vzdělaný; uměl sedm jazyků, které dříve vyučoval na gymnáziu, na druhou stranu bydlel v nedostatečně vytápěné budově, a tak jeho žena a děti často churavěly. Později se žena s dětmi stěhuje do Zlína.¹⁹⁸ Ostatně zřejmě ani vesnické prostředí mu nebylo blízké. Jak dokládá toto audio svědectví: „*Jinak se o něm říkalo, že jeho kázání bývala taková učená a pro prostý lid*

¹⁹² Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

¹⁹³ Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

¹⁹⁴ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

¹⁹⁵ Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: složka: III-C-1/2, dopis Miroslava Janeby ze dne 24. října 1971.

¹⁹⁶ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

¹⁹⁷ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

¹⁹⁸ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, Kronika sboru, nestránkováno.

*dost těžká... používal dost cizích slov, které nevysvětlil a předpokládal, že je prostý lid zná...*¹⁹⁹

Bratr Bohumír Popelář končí svou službu v jablůneckém sboru na podzim 1961, a to odchodem do důchodu.²⁰⁰

3. 7. Modlitební skupinky – od vzniku po současnost

Do éry působení Bohumíra Popeláře spadá taktéž vznik modlitebních skupinek, proto se tomuto tématu patřičně věnuji.

Z čeho pramenila touha jablůneckých evangelíků po dalším křesťanském společném setkávání? Bratr Jaroslav Šrámek na tuto otázku takto autenticky odpovídá: *„Samotný vznik, to je dost těžké, páč co tu chodívali baptisté, adventiské, sem tam aj katolíci... mamka to zařídila.“*²⁰¹ Počátek vzniku modlitebních setkávání se datuje do roku 1953. *„Začalo se chodit dříve... a od úmrtí Stalina, Gottwalda... v třiapadesátém se to nabalilo k nám.“*²⁰² Podobně tuto skutečnost dokládá svou výpovědí i očitý svědek Rostislav Adámek: *„Začalo to u Vlasty Šrámkové (č. p. 19)... a v té malé kuchyňce... kdysi jsem tam napočítal jedenadvacet lidí.“*²⁰³ A bratr Jaroslav Šrámek to dále komentuje: *„10, 12 lidí mohlo být Jablůnčanů a zbytek byli z jiných sborů a církví.“*²⁰⁴

Sem přicházeli lidé, zejména z Církve adventistů sedmého dne, z Církve bratrské a z Bratrské Jednoty baptistů.²⁰⁵ Tato setkávání nebyla nijak na závadu.

¹⁹⁹ Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁰⁰ Srov. Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-11, Kniha protokolů 1955–1967.

²⁰¹ Magnetofonový záznam rozhovoru s Jaroslavem Šrámkem; Jablůnka 19. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁰² Ibidem.

²⁰³ Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁰⁴ Magnetofonový záznam rozhovoru s Jaroslavem Šrámkem; Jablůnka 19. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁰⁵ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

Ba dokonce byla ku prospěchu v zintenzivnění modlitebního života členů sboru.^{206 207}

Geneze těchto setkávání, jak plyne z výše uvedeného, byla dána matkou bratra Jaroslava Šrámka. Vlasta Šrámková měla upřímnou touhu poznat Ježíše Krista, a proto hledala po různých společenstvích. Její muž Jindřich Šrámek jí v tom nikterak nebránil. V modlitebních setkáváních šlo o upřímnou touhu po společném sdílení se s Bohem nejen v neděli, ale i přes týden. Víc prožívat, víc se zabývat otázkami víry; byla za tím čistá zbožná touha. V základu zde byla přirozená poválečná tužba vést hlubší modlitební život. Mimo to samozřejmě probíhaly biblické hodiny ve sboru, zpravidla od října do dubna. Těch se rovněž členové modlitebních skupinek aktivně zúčastňovali.²⁰⁸ Bylo smutné, když pak od některých evangelíků docházelo k „odsuzování lidí, kteří to křesťanství chtěli brát skutečně vážně a stoprocentně.“²⁰⁹

Za nedlouho, jak vyplývá z rozhovoru s pamětníkem Jaroslavem Šrámkem, začalo docházet také k určitému tření a vnitřnímu dělení, o kterém se ale nahlas nemluvilo, a to: „na tradiční, nepřijímající žádné novoty, a potom na ty sektáře, kteří chodí také k baptistům, atd... a někteří nám zazlívali, že chodíme k baptistům, na evangelizace... Byli jsme černé ovce. Protože chodili na rozličné typy setkávání, různých denominací. To bývali poznámky mezi lidmi... nikdo to neřekl nahlas... byli jsme jako kacíři, protože jsme přijímali taky něco jiného kromě toho našeho evangelictví...“²¹⁰

Sám kazatel Popelář byl k takovému setkávání tolerantní. Do mládeže občas poval i kazatele z Bratrské jednoty baptistů či z jiných církví. Jablůnecký sbor byl k těmto věcem otevřený.²¹¹ Ostatně pro tento sbor byla vždy charakteristická jistá otevřenost pro věci zvenčí. Už svou specifickou polohou byla obec pro tyto

²⁰⁶ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Jaroslavem Šrámkem; Jablůnka 19. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁰⁷ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁰⁸ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Jaroslavem Šrámkem; Jablůnka 19. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁰⁹ Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²¹⁰ Magnetofonový záznam rozhovoru s Jaroslavem Šrámkem; Jablůnka 19. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²¹¹ Srov.: ibidem.

vlivy připravena. Od 16. století byla zcela doložitelně součástí obchodní stezky, kudy procházelo mnoho řemeslníků a obchodníků, což s sebou přinášelo nové podniky.²¹²

Jablůnecká modlitební skupinka krátce po svém vzniku neunikla ještě jednomu pozorovateli tehdejší doby, a tím byla Komunistická strana Československa. Pro stranické kruhy bylo toto prazvláštní, „neorganizované“ dění trnem v oku. Netrvalo to ale dlouho. K ztrátě obav z možného nebezpečí vzniklého z této „ilegální“ skupiny přispívá i člen strany, jak vyznívá z audio svědectví: *„Bylo však od jednoho stranického činitele zastání, když řekl někomu na vyšším postu, že nejsme nebezpeční... aby na nás nebyl vyvíjen nějaký nátlak.“*²¹³

K opětnému zájmu o modlitební skupinku dochází v 80. letech, kdy se pro stabilizaci situace ve sboru přesunuje těsně před revolucí do sborových prostor; to však trvá asi jen dva tři měsíce. To se ovšem již ocitáme v době kazatelského působení Miroslava Janeby. Sám bratr Miroslav Janeba byl dle očitých svědků do modlitební skupinky doveden jen *„tříkrát čtyřikrát“*.^{214 215}

Modlitební skupinky bývaly, mimo krátké výše zmíněné období, prakticky po celou dobu od svého vzniku až do počátku 21. stol. u Šrámků, jak dokládá sám bratr Šrámek: *„U nás to bývalo vždycky v sobotu večer...“*²¹⁶ Trvalá změna místa setkávání nastává v době nemoci Petra Šrámka (rodného bratra Jaroslava Šrámka), který tato setkávání těžce nesl, proto konání skupinky začalo střídát po domácnostech jablůneckých rodin, což trvá dodnes.

Problémy v souvislosti s modlitebními skupinkami začaly vznikat v okamžiku, kdy do nich začali docházet lidé letničního ducha. Tím byl zejména jistý pan Bock.^{217 218} V tom čase dochází rovněž k zintenzivnění setkávání, a to když se se-

²¹² Srov.: FILIPOVÁ, M. et BRINČEKOVÁ, J. *500 let od založení obce Jablůnka 1505–2005*, s. 6.

²¹³ Magnetofonový záznam rozhovoru s Jaroslavem Šrámkem; Jablůnka 19. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²¹⁴ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Karlem Kotrlou; Jablůnka 54. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²¹⁵ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Jaroslavem Šrámkem; Jablůnka 19. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²¹⁶ Magnetofonový záznam rozhovoru s Jaroslavem Šrámkem; Jablůnka 19. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²¹⁷ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²¹⁸ K bližšímu: viz také níže v podkapitole „3. 10. Charismatické hnutí v Jablůnce“.

tkání konají současně v sobotu i v pondělí. Časem se ustaluje jen pondělní setkávání, sobota odpadá.²¹⁹

V době vznikajícího pentekostálního hnutí v Jablůnce byly vedle sebe paralelně evangelický sbor, modlitební skupinky i rodící se Apoštolská církev. Byla to doba devadesátých let.²²⁰

Jaký přínosem je dnes modlitební skupinka v rámci křesťanského obcenství v Jablůnce? Jednou větou bratra Šrámka vyjádřeno: „*K duchovnímu růstu, jako působí kostel, působí biblická; na tej úrovni.*“²²¹ Zde se ale mimo to ještě klade důraz na vzájemné sdílení členů.

3. 8. Zápas o zachování samostatného sboru: 1961–1967

V r. 1961 odešel ze sboru Bohumír Popelář a administrace sboru se ujímá v letech 1961–1962 Miroslav Janeba starší z Ratiboře a v letech 1962–1967 Tomáš Holeček z přženského evangelického sboru.²²²

Bylo to období, kdy politickou snahou bylo sloučení obou obcí, totiž Jablůnky a Pržna. V důsledku toho měly být spojeny i oba evangelické sbory a to i pod jednoho duchovního správce. Proto komunisté dlouhou dobu obsazení Jablůnky vlastním farářem bránili.²²³

Po odchodu Bohumíra Popeláře z Jablůnky se staršovstvo snažilo zcela legitimně obsadit svůj sbor kazatelem. Jan Macík, kurátor sboru, se vypravuje k okresnímu církevnímu tajemníkovi a vznáší požadavek na obsazení sboru. „*Okresní církevní tajemník slíbil, že se o to bude zajímat, aby se přišel zeptat později. Za nějaký čas se přišel kurátor zeptat a bylo mu sděleno, že po informaci na okrese zjistil plánované sloučení obcí Jablůnka – Pržno, kde je pláno-*

²¹⁹ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Jaroslavem Šrámkem; Jablůnka 19. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²²⁰ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²²¹ Magnetofonový záznam rozhovoru s Jaroslavem Šrámkem; Jablůnka 19. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²²² Srov. Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-11, Kniha protokolů 1955–1967.

²²³ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

ván jeden duchovní. To byla závažná příčina, sbor nemohl být po řadu let obsazen.“²²⁴ Nakonec však veškeré úvahy o sloučení obcí skončily fiaskem. Při veřejné obecní schůzi, kde hlasovali občané Pržna i Jablůnky, se ukázalo, že „převážná většina byla proti sloučení obcí, neboť bylo řečeno, že by se platily větší daně... Pržňané měli oprávněnou obavu, že ztratí jméno. Jablůnčané zas, že nabytím Pržna přibude starosti a práce...“²²⁵

Smutným dokladem je také skutečnost, že i mezi vlastními členy evangelického sboru byli takoví, kteří obsazení sboru bránili, jak autenticky dokládá jistý svědek: „...Olšák, obchodník; jeho syn byl pokladník, druhý syn ředitel a učitel... ten nám topil... Když jsme chtěli obsadit po odchodu Popeláře sbor, tak oni řekli ne, Jablůnka, Pržno je jedna dědina a bude tu jeden farář. Místní komunistická buňka se postavila proti. A byl tam i ten druhý syn, on byl ředitelem. On byl evangelík. To byli všeci tací evangelíci, kteří topili... byl lidově řečeno: posraný.“²²⁶ A to byl syn bývalého kurátora. Jak vidno, i mezi evangelíky se našli tací, kteří svou víru raději pošlapali, než aby se stali požehnanými a statečnými martyry.

I když evangelický sbor byl bez svého kazatele, přesto nijak na životě nestrádal. Jasným dokladem je dobře fungující sborový život.²²⁷ Mimo to, od tohoto času získává sbor také svého nového a do dnešních dnů kvalitního a spolehlivého varhaníka. Z prženských pasek se do Jablůnky v roce 1960 přiznal Rostislav Adánek. Krátce nato v roce 1961 začíná doprovázet bohoslužebná shromáždění na varhany.²²⁸ V prvních letech své služby se střídá v hraní zejména s Petrem Brodským a dalšími, ne tak často hrajícími varhaníky. A jak se ke královskému hudebnímu nástroji dostal? To sám líčí ve své osobní vzpomínce, když jako malý kluk začínal hrát v Pržně: „...od deseti let mě strýc vedl k hudbě... Pak jsem hrál na housle, harmoniku, mandolínu, křídlovku, heligón... Fascinovaly mě varhany. Jeden člověk to ovládá, jak to tam hřmí. Zalíbilo se mně to a začal jsem

²²⁴ Archiv FS ČCE v Jablůnce, Kronika sboru, nestránkováno.

²²⁵ Archiv FS ČCE v Jablůnce, Kronika sboru, nestránkováno.

²²⁶ Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²²⁷ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-11, Kniha protokolů 1955–1967.

²²⁸ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adánkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

ve skromných podmínkách cvičit na malé harmonium... Jednou pan Machala v Pržně byl kvůli nesplněným dodávkám zavřen; byl kulak, soukromě hospodařící zemědělec... No a pak v Jablůnce jsem k tomu přišel přirozeně, když paní Šopáková již na to nestačila. A od té doby hraje celá desetiletí – dodnes. Řadu let byl jediným varhaníkem, občas zaskočili výše jmenovaní – velice zřídka. Bylo to náročné; žena měla směnu (pracovala ve zdravotnictví) a musel jsem vzít děti sebou a ty pak pomáhaly hrát na klávesy, pedály... Později se přihlásila Ema Rousová a za další řadu let Pavla Jedličková...“²²⁹

K jablůneckým varhanům budiž ještě řečeno odborné stanovisko z úst samotného bratra Adámka: „Varhany jsou jednoduše manuálové, se 7 registry v manuálu a 3 v pedálu. Traktura mechanická pro klávesy, pneumatická pro registry. Spojka pedálu s manuálem, tlačítka mezzoforte a forte kromě mixtury. Kuželková soustava. V roce 51 se staršovstvo usneslo zakoupit k varhanám ventilátor, nožní ovládání měchů zůstalo zachováno. Při opravě v roce 67 bylo doplněno tremolo, které bylo později odstraněno (silné vibrace kruchty a podle odborníků nevhodnost použití tremola u tak malého nástroje).“²³⁰

V roce 1967 dochází k zastavení politických tlaků na sloučení obcí a jablůnecký sbor dostal od církevního tajemníka souhlas k obsazení sboru.²³¹

3. 9. Duchovní Miroslav Janeba: 1967–2006

Jelikož s příchodem Miroslava Janeby mladšího (nar. 20. února 1942 ve Strmilově)²³² do Jablůnky se dostáváme do doby nedávno minulé a dosud nevznikl vhodný historicko-kritický odstup, budu se zabírat v éře jeho působení jen některými historickými událostmi.

Nový kazatel přichází do Jablůnky v době, kdy se schyluje k plánům stavby nové farní budovy. Proto nejprve bydlí ještě na staré faře od 1. 11. 1967 v budově

²²⁹ Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²³⁰ Ibidem.

²³¹ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, Kronika sboru, nestránkováno.

²³² Srov.: *Církev v proměnách času: Sborník k 50. výročí spojení Českobratrské církve evangelické*, s. 281.

č. p. 45; z ní se pak po kolaudaci v r. 1970 stěhuje do nově postavené fary č. p. 395.²³³ V Jablůnce slouží celých 39 let; celý svůj produktivní věk.²³⁴

Osobní bolestí Miroslava Janeby byl jeho postupně se ztrácející zrak. Jednalo se o vrozenou oční chorobu, která se posupně zhoršovala až nakonec vedla, v roce 1973 k úplné slepotě. Tím byla jeho služba v Jablůnce velmi ztížena. Je však třeba říci, že ze strany jablůneckých evangelíků byla vždy vstřícnost k pomoci, když to bylo třeba.²³⁵

V roce 1977 probíhají oslavy 100 let od položení základního kamene stavby kostela.²³⁶

Co je však obzvláště zajímavé, jsou mnohé kontakty dokladované v osmdesátých a devadesátých letech, uvedené v knize protokolů^{237 238}, které se v jeho funkčním období se objevují. Jedná se o spojení zejména s Německem, Švýcarskem a Holandskem. Při konkrétní otázce na tyto zahraniční styky očitý svědek František Srněnský říká: *„Zahraníční kontakty... 1983 zhruba. To byla čistě věc Mirka (Janeby). Stálo to na osobních kontaktech. Případně jelo pár aut do Německa. Byl tam jeden zájezd ze sboru... 1992 rok. Raz tam v Berlíně byl Mirek a Adámkovi, pak František, Kaňákovi, farářovi... Holandsko byla věc Pržna. Mirka pozvali k překladu. A po tom pozvání se rozšířila návštěva některých Holanďanů na Jablůnku. To byla záležitost čistě Pržna a nás k tomu přizvali. Ukončilo se to; ale to byla záležitost Pržňanů. Pak to šlo do ztracena...“*²³⁹

Zahraníční kontakty vznikaly především tedy na bázi osobních vztahů, které měly svůj počátek většinou při rozličných církevních slavnostech; tak např. vznikla družba prženského sboru s Holandskem, a to při příležitosti výročí Jana Ámose Komenského v Naardenu.²⁴⁰

²³³ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-12, Kniha protokolů 1967–1981.

²³⁴ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²³⁵ Srov.: Janeba Miroslav [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.janebaspisy2.php5.cz/text-30/2/miroslav-janeba/autor>> [cit. 26. února 2014]

²³⁶ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-12, Kniha protokolů 1967–1981.

²³⁷ Srov.: ibidem.

²³⁸ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: nezařazeno, Kniha protokolů 1981–2002.

²³⁹ Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁴⁰ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: nezařazeno, Kniha protokolů 1981–2002.

Jelikož do 39letého působení bratr Janeby v Jablůnce spadá i „listopad 89“, zastavím se nyní ještě v krátkosti u záležitosti možné spolupráce ústředních představitelů FS ČCE v Jablůnce se státní mocí a orgány KSČ.

Revoluční rok 1989 byl v Jablůnce stejně jako na většině našeho území s nadějí očekáván. Za jisté pozitivum lze bezesporu považovat skutečnost, že z čelních představitelů zdejšího evangelického sboru nebyl nikdo, dle Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu, spjat se Státní bezpečností. Tzn. nebyl, podle dohledatelných a existujících historických zdrojů, ani tajným spolupracovníkem, důvěrníkem či kandidátem tajné policie. Je třeba však s důrazným akcentem říci, že předkládaná studie je kompilací řady archivních materiálů, z nichž většina objektových svazků StB byla zničena hned po revoluci, a to v listopadu a prosinci 1989; zejména proto chybí údaje z 50. a 60 let. Studie Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu předkládá tak údaje ze 70. a 80. let, a to zdaleka ne ucelené.²⁴¹

Pro nedostatečný historicko-kritický odstup a pro nutný čas zraní se nebudu více a hlouběji těmito nedávnými dějinami zabývat. K nastínění dalšího budiž řečeno, že Miroslav Janeba symbolicky odchází ze své funkce kazatele sboru na den reformace, a to přesně 31. října 2006.²⁴² – Jinými slovy vyjádřeno: „Ecclesia semper reformanda.“²⁴³ Je tím pravděpodobně potřebné naznačeno.

3. 10. Charismatické hnutí v Jablůnce

Do času kazatelské práce Miroslava Janeby v Jablůnce patří také charismatické hnutí, které v devadesátých letech zasáhlo jablůnecký sbor. Bývalý duchovní správce tuto situaci zaznamenal slovy: „*V roce 1993–94 vyvrcholilo rozkladné působení letničních proti sboru. Vnitřní i vnější dopad na sbor byl největším náporům v celých jeho dějinách, horší než 40 let totality a požár kostela v r. 1903. Téměř zaniklo sdružení mládeže, zcela zanikly modlitební hodiny*

²⁴¹ Srov.: DINUŠ, P. *Českobratrská církev evangelická v agenturním rozpracování StB: Sešity 11*, 7–134.

²⁴² Janeba Miroslav [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.janebaspisy2.php5.cz/text-30/2/miroslav-janeba/autor>> [cit. 26. února 2014]

*a zpěv i mládež. Řada členů vystoupila či odešla ze sboru.*²⁴⁴ Je třeba ale s jistou nadějí dnes říci, že tak jak devastující požár – dnes na den přesně – před 111 lety, tak období skončené totality přece jednou pominulo a že dnes s nadějí smíme opět vidět uprostřed tohoto sboru dorůstající živé evangelíky zakotvené ve zralé i zdravě sebevědomé křesťanské víře.

Tuto ostrou kritiku lze jednoduše pochopit v dalším širším kontextu. Expanze charismatického proudu uvnitř evangelického sboru by nebyla problematická sama o sobě. Jablůnka byla vždy charakteristická svou rozmanitostí ve způsobech zbožnosti (mnozí žijí ve smíšených manželstvích, byly zde již zmíněné modlitební skupinky...). Problém ovšem nastal ve chvíli, kdy se někteří členové snažili transformovat dosavadní tradiční způsoby pojetí křesťanské víry ke svému obrazu. Mimo to se pak také snažili poukazovat na „malou víru“ tradičních členů, nedostatek „pravých“ darů Ducha sv. apod. To nutně vedlo k disharmonii v obecenství.²⁴⁵

Sám br. Janeba si na „vlastní kůži“ vyzkoušel praktiky letničních, když se bez úspěchu snažili vzkládáním rukou a modlitbami odstranit jeho vrozenou oční vadu, která u něj během let přešla v úplnou nevidomost. Argumentem pro „neúspěch léčby“ byla jeho „malá víra“. Není proto divu, jak dokládá očitý svědek, František Srněnský, že „*Mirek to těžko nesl... znal tu svoju nemoc a oni ho pořáď uzdravovali. Nebo chtěli ho uzdravit...*“²⁴⁶; a další očitý svědek dokládá, že o bratru Janebovi jistý konkrétní člověk prohlásil: „*Má malú víru, a proto nevidí!*“²⁴⁷ Tyto neblahé osobní zkušenosti ještě více duchovního správce trápily. Nakonec tyto negativní skutečnosti vyvrcholily v rozkol mezi tradičními a charismaticky orientovanými členy sboru.

A jak se myšlenky pentekostálního hnutí do Jablůnky dostaly? Dle očitého pamětníka a bývalého kurátora sboru, Františka Srněnského, to bylo tak, že do Jablůnky „*začal jezdit nějaký Bocek, člověk letničního Ducha, do modli-*

²⁴³ Z lat. volně přeloženo: „Církev má být stále obnovovaná.“

²⁴⁴ BROŽ, M. et al. *Církev v proměnách času*, s. 167.

²⁴⁵ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁴⁶ Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

tební skupinky u Šrámků na soukromé návštěvy.“²⁴⁸ Nejdříve jezdil do Hošťálkové a následně k rodině Šrámkově. Postupně po revoluci začíná v celé republice charismatická obnova. Zde v Jablůnce rovněž začali působit zejména na mládež. Postupně se mladí lidé „vydávají do světa“. Jezdí se do Prahy, do Jeseníků, kde se setkávají duchovní projevy příznačnými pro charismatického hnutí, jako např. mluvení jazyky. Ovlivněna touto zkušeností vzniká ve Vsetíně letniční skupina a Vsetínští letniční dojíždějí do Jablůnky. Není divu, že po čerstvě nabyté svobodě se nechalo mnoho mladých lidí strhnout a nadšeně se přidávali.²⁴⁹

Další pamětník a bývalý presbyter sboru, Rostislav Adámek, okolnosti vzniku pentekostálního hnutí v Jablůnce vidí obdobně: Začalo to kurzy, které bývaly ve Vrbně pod Pradědem, kde se někteří účastníci takto, charismaticky, profilovali. Postupně někteří členové jablůnecké mládeže se zúčastňovali biblických kurzů v Praze. Zásadní zlom pak nastává v době, kdy do sobotních modlitebních skupinek u Šrámků pravidelně přijíždí letniční z Brna a okolí, kteří přinášejí typické charismatické prvky: mluvení jazyky; okamžitý biblický výklad, který je z teologického hlediska zcela zřetelně u Apoštola Pavla podložený, přichází až o řadu let později.²⁵⁰

V podstatě, v dobrém úmyslu dalšího setkávání se nelze v rámci evangelické zbožnosti nic vytknout. Fungovalo to a žilo; byla zde přirozená touha některých členů k dalšímu shromažďování, než jen v neděli.²⁵¹

Celá situace s charismatiky se ovšem nakonec vyhrotila a bylo potřeba zakročení vyšších orgánů. Před následujícími řádky je třeba říci, že nešlo o žádnou restrikcii, nýbrž vždy o snahu o harmonizaci uvnitř jablůneckého evangelického sboru. Vždy bylo, i bez tohoto zásahu, upřímnou snahou vedoucích sboru, zejména kazatele a kurátora, toto dění stabilizovat. Proto také bylo uskutečněno

²⁴⁷ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Karlem Kotrlou; Jablůnka 54. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁴⁸ Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁴⁹ Srov.: Ibidem.

²⁵⁰ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁵¹ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

posezení s mladými po kostele, v kterém se hovořilo... „Jenomže to bylo těžko. Oni byli nadšení... a oni v tem viděli to nejlepší. Tak dneska s odstupem času, když sa člověk na to díve, si říká: tak... nezkušení, že a... časem prostě to z nich vyprchalo, že ... část jako ostala v Apoštolské církvi a část normálně, v evangelickém kostele.“²⁵² Někteří odešli a někteří zůstali.²⁵³

Asi nejzapamatovatelnějším dnem celé této evangelicko–charismatické diskuse byla vizitace bratra seniora Jaroslava Vody, uskutečněná v Jablůnce v neděli 12. února 1995. Ve zprávě z tohoto data vyznívá, že nejprve jablůneckým tlumočí oznámení „br. synodního seniora (Pavla Smetany), který vyjádřil svou touhu po obnově jednoty a vzájemné důvěry a lásky v jablůneckém sboru, ale zároveň jasně řekl, že ten, kdo by nemohl zachovávat řády naší církve, má raději z naší církve odejít.“²⁵⁴ Následně pak senior Voda sboru předkládá v písemné podobě otázky k zamyšlení, týkající se rozličnosti duchovních darů, které mají sloužit ke společnému růstu, nikoli destrukci společenství.²⁵⁵ Po tomto předložení následuje klidný rozhovor se staršovstvem, jehož hlavním obsahem je dotaz po setkávání v domácnostech za účelem studia Písma a modlitby. Jak vyznívá z odpovědi seniora, problematickými se tato setkávání při četbě Bible mohou stát tehdy, když se „stávají samoučelnou záslužnou činností. Jde v ní (míněno v Bibli) přece o setkání s Kristem a o přijetí jeho vysvobození a spasení. A Kristus se zase nedá oddělit od sborového společenství, které je tělem Kristovým. Nelze tedy četbu Bible spojovat s negativním a přezíravým vztahem vůči sboru.“²⁵⁶

Celá situace nezasáhla jen mladé členy. Dokonce krátce po návštěvě seniora Vody odešlo ze staršovstva i 7 presbyterů; tři ženy a čtyři muži.²⁵⁷ ²⁵⁸ Ač odešli

²⁵² Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁵³ Srov.: Ibidem.

²⁵⁴ Archiv FS ČCE v Jablůnce, dopis Jaroslava Vody, seniora Východomoravského seniorátu Českobratrské církve evangelické, ze dne 14. února 1995, nezařazeno.

²⁵⁵ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, příloha dopisu Jaroslava Vody, seniora Východomoravského seniorátu Českobratrské církve evangelické, ze dne 14. února 1995, nezařazeno.

²⁵⁶ Archiv FS ČCE v Jablůnce, dopis Jaroslava Vody, seniora Východomoravského seniorátu Českobratrské církve evangelické, ze dne 14. února 1995, nezařazeno.

²⁵⁷ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Karlem Kotrlou; Jablůnka 54. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁵⁸ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: nezařazeno, Kniha protokolů 1981–2002.

z funkcí starších, zůstali nadále řádnými členy evangelického sboru. Není ani divu, že po takových zkušenostech s charismatiky nemohl bratr Janeba situaci ve sboru ani jinak charakterizovat.

Situace byla opravdu nelehká. Na jednu stranu zde byl kladem důraz na evangelium, osobní zbožnost; vždyť i sám synodní senior Pavel Smetana prohlubování zbožnosti vedle sborového života v domácích skupinkách doporučoval.²⁵⁹ Na druhou stranu ovšem je třeba říci, že se tato setkávání v Jablůnce stávala problematická ne v upřímné snaze setkávání se za účelem prohlubování ryzí zbožnosti, nýbrž v tom, že přezírala tradiční členy sboru.

Autenticky, v osobním rozhovoru k tomu tehdejší kurátor sboru František Srněnský dodává: *„Přítom ty děcka měly... jako dělaly programy a... zpívaly a bylo to fajn... akorát měly zůstat ve sboru... jako součást sboru, nemusely se vyčleňovat, a tak... to je těžko. - - Někom to prostě nesedí, tak odejde, a je mu bližší třeba Apoštolská církev, a tak odešly k Apoštolské církvi. - Někteří ale pak chodili do Apoštolské církve, udělali zkušenost svoji... tam takej a nakonec zjistili, že... bude lepší, když zůstanú ve sboru.“*²⁶⁰ Je pro člověka zřejmě charakteristické zkoušet nové věci, získávat nové zkušenosti; namnoze se ale pak zjistí, že to „nové“ je v podstatě stejné jako to jejich staré. Lidé, ať jsou v kterémkoli společenství, se dovedou chovat jak laskavě, tak zle.

V devadesátých letech tak v rámci charismatického hnutí odešlo z FS ČCE v Jablůnce k Apoštolské církvi do cca 15 lidí. Smutná doba...²⁶¹

3. 11. Stavební úsilí sboru po II. světové válce

Aby mohlo jakékoliv společenství dobře a zodpovědně plnit náplň své práce, je bezpochyby nutné, aby mělo dobré zázemí. Nejinak je tomu v křesťanském pro-

²⁵⁹ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁶⁰ Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁶¹ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

středí. K takovému zázemí bezesporu patří vhodné budovy, které přispívají k vhodnému sdílení se v otázkách víry, lásky a naděje.

Po druhé světové válce, resp. v druhé polovině dvacátého století, byl evangelický sbor, co se týče stavební činnosti, velmi aktivní. Byla postavena „nová fara“, dům č. p. 395²⁶², byly provedeny nespočetné opravy stávajících sborových budov, z toho pak dvě zásadní: celková oprava kostela (během řady let, na etapy)²⁶³ a generální oprava „staré fary“, domu č. p. 45²⁶⁴.

V následujících řádcích zde stručně a chronologicky předkládám hlavní stavební úsilí jablůneckých evangelíků.

V poválečném čase není zmínka o přílišné devastaci budov, alespoň ze záznamů evangelického sboru.²⁶⁵

Události po r. 1948 vedly k odebrání církevního majetku. Na revanš se stát zavázal, že bude duchovní platit (a získá nad nimi dohled, jak „zapomněl“ nahlas říci). V tomto roce přišel sbor o 1–1,5 ha orné půdy; les mu zůstal, i když z něj nemohl dle svých potřeb těžit.²⁶⁶

V přelomu let 1967/1968 je realizována oprava kostela a věže; rovněž je otlučena fasádní omítka a nanesen brizolit.²⁶⁷ ²⁶⁸ Za tři roky na to, v roce 1971 realizuje pan Košárkem překrytí chrámové střechy.²⁶⁹

V letech 1967–1969 pobíhá stavba nové fary, budovy č. p. 395. Projektantem této budovy je jablůnecký evangelík Jan Gabryš, dlouholetý bývalý pedagog SPŠ stavební ve Valašském Meziříčí. Stavba, i když byla projektována pod časovým tlakem, je velice dobře koncipována. Nutno říci, že pozdějšími necitlivými zásahy, které někteří do projektu prosadili, se komfort bydlení zhoršil; např.

²⁶² Viz fotografie v příloze.

²⁶³ Ibidem.

²⁶⁴ Ibidem.

²⁶⁵ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-10, Kniha protokolů 1938–1954.

²⁶⁶ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁶⁷ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-11, Kniha protokolů 1955–1967.

²⁶⁸ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-12, Kniha protokolů 1967–1981.

²⁶⁹ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

přílepek vstupní verandy z východní strany budovy. Díky Bohu však nedošlo k realizacím některých dalších navržených změn.²⁷⁰

Zajímavé je rovněž dění okolo bývalé církevní školy, č. p. 16. Jestliže tato budova bývala kdysi využívána jako školní a v neděli bohoslužebná, ztrácela nyní v druhé polovině 20. stol. využití. Objekt byl např. v pronájmu manželům Koplíkovým, kteří se starali o úklid sborových prostor. V dalším období byl dán do pronájmu Sboru národní bezpečnosti a pak také Ústřední správě spojů – byla a je zde umístěna pošta.^{271 272}

Ačkoli se sbor chtěl domku po odchodu Bohumíra Popeláře, který již bydlel na č. p. 45, pro nadbytečnost zbavit, nebylo mu to státními orgány umožněno. Po poradě starších byl domek nabídnut Karlovi Kotrlovi, který v té době sháněl pro sebe a svou rodinu vhodné bydlení. Místní národní výbor to ovšem nedovoluje, jak zaznívá ze svědectví: *„My vám to nepovolíme pro toho Karla (míněně Karel Kotrla, č. p. 54), my to budem potřebovat... ..když nám nechtěli povolit prodej pro člena sboru, tak jsme to museli prodat jim... my jsme ho nepotřebovali a chtělo to opravu, ten Karel by si to spravil a opravil na byt... cena byla odhadní... to bylo staré a tam bylo třeba střechu spravit... nebylo to nějak pod cenu... ..byla to taká odhadní cena.“*²⁷³ Zmíněný Karel Kotrla k tomu dodává: *Sám starosta Dřevojánek se tehdy vyjádřil následovně: „My vám to nepovolíme, to je pro veřejné účely!“*²⁷⁴ Nakonec, krátce před Vánocemi 1977, dochází k prodeji budovy Místnímu národnímu výboru, za odhadní cenu 70.800 Kč.²⁷⁵ Ta sice nebyla příliš vysoká, ale vzhledem k plánovaným značným opravám odpovídající.²⁷⁶

²⁷⁰ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-12, Kniha protokolů 1967–1981.

²⁷¹ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁷² Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-12, Kniha protokolů 1967–1981.

²⁷³ Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁷⁴ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Karlem Kotrlou; Jablůnka 54. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁷⁵ Srov.: Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-12, Kniha protokolů 1967–1981.

²⁷⁶ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

Těsně před sametovou revolucí dochází k dalším zásadnějším opravám kostela. Uvnitř byly opraveny podlahy a bylo provedeno odvlhčení budovy anglickými dvorci. Kostel byl také vymalován.²⁷⁷

Na sklonku osmdesátých let dochází rovněž k debatě okolo provozu sborové budovy č. p. 45. Jak dokladuje zápis ze sborového shromáždění ze dne 7. února 1988: „*Podlaha je shnilá, vlhkost prostupuje do zdí, sociální zařízení je nepostačující.*“²⁷⁸ Po delší debatě je rozhodnuto o generální opravě budovy. Ta je realizována v letech 1990–1992. V rámci nastíněných oprav jsou také vyměněna okna a je provedena nová fasáda. Taktéž je probourána poslední příčka mezi velkou sborovou místností a vedlejším pokojem. Tím se bohoslužebný prostor opět o něco zvětšil.²⁷⁹

Poslední významné opravy ve 20. století byly provedeny v roce 1998, kdy byl kurátorem sboru Jan Malina. Jednalo se o opravy jak na sborové budově, tak především na chrámu Páně. K těmto stavebním akcím byla ve vánočním dopise 1998 tato zmínka: „*Na staré faře se jednalo o opravu střechy. Došlo k výměně krytiny a části latění. Byly provedeny klempířské práce. Na kostele byly provedeny rovněž klempířské práce, dále byla opravena střecha, věž byla nově pokryta plechem, zrezavělá stará hvězda na věži byla nahrazena novou, byla opravena a natřena fasáda a byl umístěn nový hromosvod. Celkové náklady byly 676 141 Kč. Rozpis položek (pro praktickou přehlednost jsou částky uvedeny v celých tisících): Střecha staré fary: 230 tisíc Kč, hvězda: 70 tisíc Kč, klempířské práce na obou budovách, oprava střechy na kostele, pokrytí věže: 175 tisíc Kč, hromosvod: 7 tisíc Kč, fasádní barva: 63 tisíc Kč, nátěry fasády: 31 tisíc Kč, lešení: 100 tisíc Kč. Mimo to některé další práce navíc (zvl. oprava fasády, úprava okolí apod.) provedli členové sboru zdarma. Sbor si s vděčností uvědomuje velkou pomoc manželů Malinových: Zdarma provedli práce projekční a prakticko-organizační. Finanční krytí: podstatnou část zaplatili členové sboru na darech a sbírkách v minulých letech a zvl. v letošním roce. Seni-*

²⁷⁷ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁷⁸ Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: nezařazeno, Kniha protokolů 1981–2002.

²⁷⁹ Srov.: Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

orátní Jeronymova jednota darovala sboru 155 tisíc Kč. U synodní rady má sbor dluh 50 tisíc Kč. Dosud je neuhrazena faktura na 68 tisíc Kč (druhá část lešení). Obecní úřad v Jablůnce přislíbil finanční příspěvek. Nedodělané věci, které by měly být dokončeny ještě v tomto roce: Zbývá dokončit část nátěru fasády vzadu na kostele a dokončit opravu věžiček. Jedná se už o menší položky. Očekávané práce stavebního rázu v budoucnu: zavedení plynu do far, oprava všech kostelních dveří, úprava zadní místnosti v kostele, později malování kostela. O zavedení elektrického zvonění se zatím neuvažuje.“²⁸⁰

Stavebně zajímavým artiklem, o kterém je v dopise řeč, je betlémská hvězda, jež se tyčí na věži kostela; symbolicky připomíná právě známou biblickou událost.

Jak je patrné z výše uvedeného výčtu, byl rok 1998 opět rokem velkých oprav na budově kostela i na sborovém domě. K doplnění této zprávy lze říci, že evangelický kostel časem dostal, po dlouhých desetiletích, na věž hodiny (automaticky synchronizované signálem DCF77 z Frankfurtu nad Mohanem) i elektrické zvonění. Byla zrealizována rekonstrukce elektroinstalace a chrám byl již vymalován; ovšem to už jsme na počátku 21. století.

3. 12. Současnost a výhled do budoucnosti

Dnes je sbor pluralitní; vedle sebe jsou jak lidé s tradiční evangelickou zbožností, tak lidé s charismatickými prvky. Situace je konsolidována a členové sboru se snaží o vzájemnou spolupráci, neboť nejde o naše zájmy, ale dílo Boží ke kterému jsme tady na zemi pověřeni. Jako ujištění o stabilizaci duchovních proudů uvnitř sboru v budoucnu pak František Srněnský, který byl po tři období od roku 1972 kurátorem, uvádí následující: „*Nevidím v tem nic, že by hrozilo to tak, jak to bylo v tem devadesátém roku...*“²⁸¹ Z těchto slov vyplývá ubezpečení, že k dalšímu rozkladnému jednání by v jablůneckém evangelickém společenství již nemělo dojít.

²⁸⁰ Archiv FS ČCE v Jablůnce, Vánoční dopis 1998, nezařazeno.

A jakou má sbor vizi do budoucna? Jednoduše poctivá práce ve vytváření křesťanského obecnství: „*Budovat sbor, z mé zkušenosti je těžká práce. Budovat sbor, opravdu budovat. A to budování je začít budovat vztahy... to je základ.*“²⁸²

Konkrétně pak v rámci budování sboru je třeba si být vědom i rezerv a nedostatků, které společenství provázejí, jak dokládá bývalý presbyter a tehdejší i současný varhaník, bratr Rostislav Adámek: „*Za takový velký nedostatek považuju to, že je malá účast na biblických hodinách... já to vidím tak, že je nepatrný zájem o hlubší poznávání těch věcí, které se týkají křesťanství. Velké většině skutečně stačí návštěva toho nedělního shromáždění... Částečně se to kompenzuje téma rodinnýma schůzkama, a to jsou zas jen ti určité lidé.*“²⁸³

Lze jen dodat: ano, budování sboru je o vztazích, které jsou uskutečněny a zastřešeny v radostném naplňování práv a povinností jeho členů (v pozitivním, ne restriktivním slova smyslu), aktivní účasti na dění i vzájemném porozumění v autentičnosti křesťanského života. V takovém společenství má Ježíš Kristus své centrální místo a my můžeme být realizátory pravdivé koinónie²⁸⁴, byť jsme všichni omilostněnými hříšníky.

Praktickou ukázkou životaschopnosti evangelického sboru je pak i nedávno nově vytvořený pěvecký kroužek. To už je ale jiná, novodobá historie.

Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Jablůnce čítá k 31. 12. 2012 303 členů.²⁸⁵ Aktuálně pak z Evidenčního dotazníku Farních sborů ČCE za r. 2013 je to k 31. 12. 2013 291 členů.²⁸⁶

²⁸¹ Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁸² Ibidem.

²⁸³ Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámekem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

²⁸⁴ κοινωνία [koinónia] = z ř.: obecnství, společenství. – V křesťanském slova smyslu účast na společenství/obecnství ve víře, lásce a naději.

²⁸⁵ Evangnet [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.evangelnet.cz/cce/sbor/73-jablunka>> [cit. 26. února 2014]

²⁸⁶ Evangnet [online]. Dostupné na WWW: <<https://www.evangelnet.cz/cce/evidot>> [cit. 26. února 2014. (Odkaz je zaheslován; tento konkrétní údaj bude veřejnosti zpřístupněn po 31. březnu 2014 na WWW: <<http://www.evangelnet.cz/cce/sbor/73-jablunka>>.)

Dnes sbor zahrnuje v duchovní působnosti tyto oblasti, jež jsou konány pravidelně a občas navíc i mimořádně: bohoslužebná shromáždění, katechetická shromáždění, pastorační péči a další sborové aktivity.²⁸⁷

²⁸⁷ Srov. Archiv FS ČCE v Jablůnce, *Zpráva kazatele FS ČCE v Jablůnce za rok 2013*, nezařazeno.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo prozkoumat historii Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Jablůnce v 18.–20. století. Proto jsem se detailně zaměřil na historické dokumenty 18. a 19. stol; a pak také podrobněji na první polovinou století dvacátého. Druhá polovina 20. stol., zejména z důvodu nedostatečného historicky–kritického odstupu, je probírána jen rámcově v zastavení se u důležitých dějinných souvislostí, které ovlivnily sborový život, a to jak po stránce duchovní, tak i hmotné.

Některé důležité dokumenty a události jsou v diplomové práci ocitovány celé, jako např. toleranční patent, dokument o vyhoření obce v r. 1903, rezoluce generálního sněmu o ustanovení Českobratrské církve evangelické (ČCE), a to pro jejich přímou souvislost s dějinami Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Jablůnce; vždy samozřejmě s patřičným a fundovaným komentářem.

Naopak jen marginálně jsou zmíněny obecné události, nesouvisející specificky s daným tématem. Vychází se zde z reality, že všeobecně známé skutečnosti jsou lépe a precizněji zaznamenány v kvalitní odborné literatuře a zbytečně by zde tak docházelo k duplicitě.

Z hlediska posledních desetiletí bylo využito rovněž několika dosud žijících očitých svědků, kteří písemné záznamy autenticky doplňují, příp. rozšiřují a korigují; zvláště doba komunistické totality (ostatně jako každé totality) nemohla být z logických důvodů ve všem vždy přesně evidována.

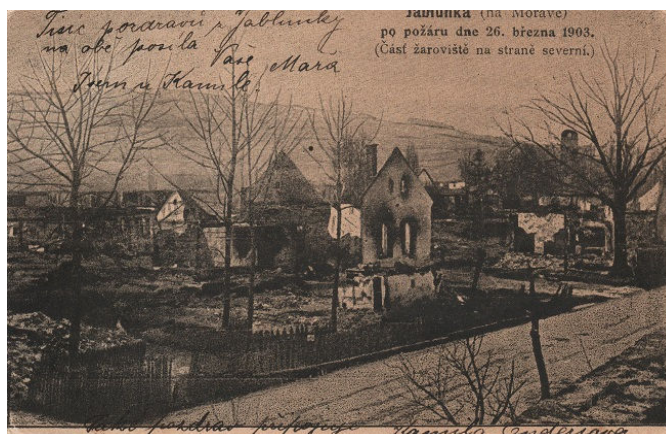
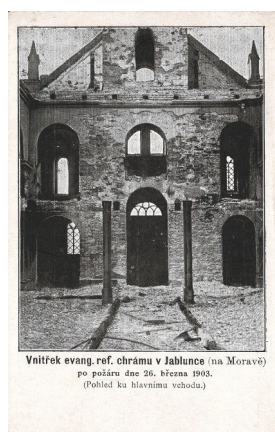
Záměr prozkoumat historii Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Jablůnce v 18.–20. století byl v rámci možností zrealizován. Současně jsem si sebekriticky vědom, že tato práce je určena svými specifickými limity, a tudíž může být jen perspektivou k dalšímu, ještě hlubšímu bádání v širším komplexu; je zde bezpochyby otevřen prostor pro nové oblasti výzkumu. Systematický hlubší rozbor jednotlivých dějových událostí by jistě přinesl nové poznatky o skutečnostech, na něž by pak možná mohlo být i jinak nazíráno. V tomto smyslu je téma stále otevřené a v mnohém neprozkoumané.

Vzhledem k výše uvedeným okolnostem je zřejmé, že nebylo možno danou látku dopodrobna vyčerpat. Spíše mně jde o to, aby mohl laskavý čtenář učinit patřičný vhled do tématu a podnítit se tak k dalšímu bádání v nastíněném obsahu tohoto historicky zajímavého tématu.

Příloha: fotografie budov

Pohled na kostel po požáru – z jihozápadní strany a severovýchodní strany

Vnitřek chrámu Páně po požáru (vlevo) a celkový pohled na obec (vpravo)

Chrám Páně po obnově v r. 1904

Evangelický kostel dnešní vzhled

Dům č. p. 16 – bývalá konfesijní škola

Dům č. p. 45 – nynější sborový dům

Dům č. p. 395 – současný byt kazatele

Literatura, prameny a internetové zdroje

Literatura:

BEDNÁŘ, F. *Zápas moravských evangelíků o náboženskou svobodu v letech 1777–1781*. Praha: Česká společnost nauk v Praze, 1931. ISBN: neuvedeno.

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha: ČBS, 2006. ISBN: 80-85810-44-1.

BROŽ, M. et al. *Církev v proměnách času, 1969–1999: Sborník Českobratrské církve evangelické*. Praha: Kalich, 2002. ISBN 80-7017-697-0.

BURIAN, B. *Dějiny protestantismu na Vsetínsku*. Vsetín: Farní sbor Českobratrské církve evangelické ve Vsetíně – horním sboru, 1993. ISBN: 80900025-4-4.

BURIAN, B. *Toleranční kazatelé na Valašsku (1781–1861)*. Valašské Meziříčí: vl. nákl., 1938. ISBN: neuvedeno.

Církev v proměnách času: Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické. 1. vyd. Praha: Kalich 1969. ISBN: neuvedeno.

Církev v proměnách času: 1969–1999. Praha: Kalich, 2002. ISBN: 80-7017-697-0.

DINUŠ, P. *Českobratrská církev evangelická v agenturním rozpracování StB: Sešity 11*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV, PČR, 2004. ISBN: 80-8621-08-01.

FILIPOVÁ, M. et BRINČEKOVÁ, J. *500 let od založení obce Jablůnka 1505–2005*. Obecní úřad v Jablůnce: Jablůnka, 2005. ISBN: neuvedeno.

HROMÁDKA, L. J. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1938. ISBN: neuvedeno.

KOL. AUTORŮ. *Evangelíci v rané toleranční době v Čechách a na Moravě 1*. Praha: Oliva, 1995. ISBN: 80-85942-10-0.

MALIŇÁK, J. *Zlínský kraj: města a obce zlínského kraje*. Rožnov pod Radhoštěm: Proxima Bohemia spol. s r. o., bez r. v. ISBN: neuvedeno.

MEDEK, J. Z. *Na slunce a do mrazu*. Praha: Kalich, 1982. ISBN: neuvedeno.

MELMUKOVÁ, E. *Patent zvaný toleranční*. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN: 80-204-0741-3.

NEKUDA, V. et al. *Okres Vsetín: Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 2002. ISBN: 80-7275-024-0.

OTTER, J. – VESELÝ, J. *První sjednocená církev v srdci Evropy*. Praha: Kalich, 1992. ISBN: 80-7072-852-3.

ROUS, J. *Valaši v boji za svobodu*. B. m., bez r. v. I. vyd. ISBN: neuvedeno.

Prameny – vydané:

DROBNÝ, J. *Eine Schwer heimgesuchte Gemeinde*.

FIALOVÁ, V. *Naše Valašsko, ročník 1949*.

Zpráva o filiálním sboru evang. reform. v Jablunce r. 1892. Vyd. cca 1892, vytištěno: Valašské Meziříčí.

Prameny – nevydané:

Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-9, Kniha protokolů 1902–1938.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-10, Kniha protokolů 1938–1954.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-11, Kniha protokolů 1955–1967.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-B-12, Kniha protokolů 1967–1981.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: nezařazeno, Kniha protokolů 1981–2002.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-C-1/1, Josef Ondruch, 1941–1945, Lebensbeschreibung ze dne 1. května 1942.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-C-1/1, Josef Ondruch, 1941–1945, doklady korespondence tohoto příjmu z let 1941–1945.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III-C-1/2, dopis Miroslava Janeby ze dne 24. října 1971.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: II/D/2, dopis Jana Karafiáta ze dne 10. srpna 1891.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: III/D/2.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, složka: R-III-B/1.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, nezařazeno. „Plán ku stavbě nové farní budovy na místě starého domu č. p. 45.“

Archiv FS ČCE v Jablůnce, dopis Jaroslava Vody, seniora Východomoravského seniorátu Českobratrské církve evangelické, ze dne 14. února 1995, nezařazeno.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, příloha dopisu Jaroslava Vody, seniora Východomoravského seniorátu Českobratrské církve evangelické, ze dne 14. února 1995, nezařazeno.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, Kronika sboru.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, Vánoční dopis 1998.

Archiv FS ČCE v Jablůnce, *Zpráva kazatele FS ČCE v Jablůnce za rok 2013*, nezařazeno.

Archiv FS ČCE ve Vsetíně – Horním sboru, složka: R-III-C-3/11, Vyučování náboženství.

Archiv ZŠ Jablůnka, *Obecná škola v Jablunce: Doba školy soukromé*.

DROBNÝ, J. *Ev. ref. farní sbor v Jablunce na Moravě*. [Rukopis.]

DROBNÝ, J. Zpráva o filiálním sboru evang. reform. v Jablunce r. 1892. [Rukopis – volné listy A4.]

SOA Vsetín: PAVLÍK, R. Pozůstalost R. Pavlíka: Kronika vsetínského panství – jeho obyvatelů a majitelů od Wilhelma Fernanda (překlad do češtiny) i. č. 289b.

Prameny – orální:

Magnetofonový záznam rozhovoru s Rostislavem Adámkem; Jablůnka 154. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

Magnetofonový záznam rozhovoru s Karlem Kotrlou; Jablůnka 54. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

Magnetofonový záznam rozhovoru s Františkem Srněnským; Jablůnka 400. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

Magnetofonový záznam rozhovoru s Jaroslavem Šrámkem; Jablůnka 19. [Záznam: 13. 3. 2014; v majetku autora.]

Internetové zdroje:

Českokobratrská církev evangelická [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.e-cirkev.cz>>

Evangnet [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.evangelnet.cz>>

Janeba Miroslav [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.janebaspisy2.php5.cz>>

Obecní úřad v Jablůnce [online]. Dostupné na WWW: <<http://jablunka.cz/>>

Společnost pro církevní právo [online]. Dostupné na WWW: <<http://spcp.prf.cuni.cz>>

Abstrakt

TOMEŠEK, M. *Historie Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Jablůnce v 18.–20. století*. České Budějovice 2014. Magisterská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce: doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Klíčová slova: Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Jablůnce, Českobratrská církev evangelická, historie 18.–20. století, falešný toleranční patent, Toleranční patent, Protestantský patent, konfesijní škola, modlitební skupinky, charismatické hnutí, Jan Drobný, Josef Ondruch, Bohumír Popelář, Miroslav Janeba, Jan Valchář, Karel Esteřák, Čeněk Storch, Jablůnka a požár v r. 1903.

Diplomová práce se zabývá historií vzniku a následného dějinného vývoje Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Jablůnce, a to specificky v rozmezí 18. až 20. stol.

V první části práce je popsáno historické období před vznikem tolerančního patentu, jeho vyhlášením i praktickou realizací zejména v kontextu jablůneckých evangelíků.

Střední část díla je zaměřena na 19. stol.; zde je uvedena transformace jablůnecké expozitury na samostatný farní sbor. Rovněž je zde obsažena informace o vzniku konfesijní školy a její změna na školu obecnou.

Třetí část tvorby je věnována minulému století, kazatelům sboru a specifickým duchovním proudům, jež ovlivnily chod uvnitř společenství jablůneckých evangelíků. V rozhovorech s pamětníky je taktéž nastíněna budoucnost sboru.

Abstract

Martin Tomešek, *History of the Congregation of the Evangelical Church of Czech Brethren in Jablůnka from the eighteenth through the twentieth centuries*. České Budějovice 2014, magisterial thesis at the University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of Theology, Department of Theological Sciences. Supervisor: doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Key words: Congregation of the Evangelical Church of Czech Brethren in Jablůnka, Evangelical Church of Czech Brethren, history of the eighteenth through twentieth centuries, feigned Patent of Toleration, Patent of Toleration, Protestant Patent, denominational school, prayer groups, charismatic movement, Jan Drobný, Josef Ondruch, Bohumír Popelář, Miroslav Janeba, Jan Valchář, Karel Esteřák, Čeněk Storch, Jablůnka and the fire in 1903.

This thesis deals with the origins and subsequent historical development of the Congregation of the Evangelical Church of Czech Brethren in Jablůnka, particularly from the eighteenth through the twentieth centuries.

The first part describes the period before the issuing of the Patent of Toleration and its announcement and implementation, particularly in the context of Protestants in Jablůnka.

The second part focuses on the nineteenth century; the transformation of a filial church in Jablůnka into an independent Parish church is also discussed. Another event mentioned is the founding of a confessional school and its transformation into a state-run primary school.

The third part is devoted to the twentieth century, the pastors of the church and the specific spiritual trends that have influenced the functioning of the community. Future prospects of the congregation are outlined in interviews with its members.